

Language and Culture Archives

Buku Tembung-Tembung Jawa Suriname (Surinaams Javaans – Nederlands Woordenboek)

Kertodjojo, Irma

Poewasak, Linette

Speyers, Edward

Speyers, Linda

©1992, SIL International

License

This document is part of the SIL International Language and Culture Archives.
It is shared 'as is' in order to make the content available under a Creative Commons license:

Attribution-NonCommercial-ShareAlike

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>.

More resources are available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

BUKU TEMBUNG-TEMBUNG JAWA SURINAME

(Surinaams Javaans - Nederlands Woordenboek)

Redactie:

Irma Kertodjojo, Linette Poewasak,
Edward Speyers, Linda Speyers

Proefuitgave - 1992
Instituut voor Taalwetenschap
(Summer Institute of Linguistics)
Paramaribo, Suriname

Woord vooraf

Dit is een proefuitgave van een Surinaams Javaans/Nederlands woordenboek. In de huidige vorm is het nog lang niet volledig en er komen misschien nog onvolkomenheden in voor. We willen de gebruiker echter nu reeds uitnodigen tot het geven van commentaar en adviezen ter verbetering van deze uitgave.

Met dit woordenboek hebben we een tweeledig doel op het oog. Het moet een gids zijn voor hen die het Surinaams Javaans willen leren. Daarom zijn er niet alleen woorden in opgenomen met hun (soms verschillende) betekenissen, maar ook voorbeeld-zinnen en hier en daar zelfs culturele informatie. Verder is dit woordenboek bedoeld als onderdeel van een volledige beschrijving van de taal zoals die nu gesproken wordt. Daarom zijn woorden die niet meer gebruikt worden, weggelaten of aangeduid als verouderd.

Alleen woorden van de ngoko-vorm zijn in deze editie gebruikt.

Ten Geleide

In 1992 werd door het Summer Institute of Linguistics te Paramaribo een werkkonferentie gehouden met het doel een begin te maken met de samenstelling van tweetalige woordenboeken in de

verschillende Surinaamse talen. Deze proefuitgave is daar het voorlopig resultaat van. In de toekomst zullen er steeds woorden aan toegevoegd worden totdat tenminste de belangrijkste woorden zijn opgenomen. Wij hopen dat ook u uw kennis zal bijdragen, ten aanzien van zowel het Surinaams Javaans als van de lexicografie. (Dat zal de kwaliteit van dit woordenboek zeker ten goede komen.)

De volgende alinea's zijn bedoeld als toelichting bij de indeling van de informatie onder de behandelde trefwoorden.

Indeling

De woorden zijn naar hun hoofdvorm in alfabetische volgorde opgenomen, en wel vet gedrukt. Voorkomende varianten worden onder het trefwoord genoemd en staan ook vet gedrukt. Als de spelling van de varianten voldoende afwijkt van het trefwoord, worden ook deze afzonderlijk vermeld op de alfabetische plaats waarin ze voorkomen.

Na het trefwoord vindt u een grammaticale benoeming hiervan.

Afhankelijk van het zinsverband kunnen sommige Surinaams Javaanse woorden gebruikt worden zowel als zelfstandig naamwoord, werkwoord, bijvoeglijk naamwoord alsook als bijwoord. Als het trefwoord op verschillende manieren

gebruikt kan worden, dan worden deze gebruiksvarianten apart vermeld.

Achter de grammaticale benoeming volgt de meest belangrijke betekenis van het trefwoord in het Nederlands, of soms een definitie. Aangezien één betekenis meestal niet toereikend is om het trefwoord juist te definieëren, worden voorbeeldzinnen met een Nederlandse vertaling gegeven om het gebruik van het trefwoord beter te illustreren. Waar het woord in het Surinaams Javaans meerdere betekenissen heeft, worden deze genummerd.

Verder vindt u verwijzingen naar synoniemen, antoniemen of woorden die op een andere manier met het trefwoord te maken hebben (na **ZIE OOK**). Op de aanduiding **ALGEMEEN** volgt de algemene klas waartoe het trefwoord behoort en op de aanduiding **SPECIFIEK** volgen voorbeelden van de specifieke betekenissen van het algemeen woord. (Zie trefwoord **mak**.)

Woordenlijst Nederlands/Surinaams Javaans

Achterin het woordenboek vindt u een woordenlijst Nederlands/Surinaams Javaans. Deze is bedoeld als wegwijzer om via het Nederlands bepaalde woorden of begrippen in het woordenboek op te zoeken.

Afkortingen

De volgende afkortingen worden gebruikt om de woordsoorten aan te duiden:

bijvnr	bijvoeglijk naamwoord
bw	bijwoord
persvnr	persoonlijke voornaamwoord
telw	telwoord
vgw	voegwoord
vnr	voornaamwoord
voorz	voorzetsel
ww	werkwoord
znw	zelfstandig naamwoord

Andere afkortingen:

Ant	antoniem
NB	nota bene
Sr	Sranan Tongo
Syn	synoniem
Var	variant

Woord van dank

Vanuit deze plaats willen we dank zeggen aan alle medewerkers van het SIL die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit woordenboek. Ook spreken wij speciale dank uit aan John Wilner, leider van de werkkonferentie en aan Nico Doelman voor zijn deskundig advies op het computer-gebied.

Als u opmerkingen, verbeteringen of adviezen heeft met betrekking tot de verbetering van de indeling van dit

woordenboek, dan zien we die gaarne
tegenmoet. U kunt ze sturen aan:

Edward Speyers
Summer Institute of Linguistics
Postbus 1919
Paramaribo-Zuid
Suriname
Tel. (597) 461216

VOORBEELD

liri^a

1. **b** *bijvww.* ^c zacht, van geluid ^d *Nèk nyetèl radio sing liri waé.* ^e ‘Als je de radio aanmaakt, zet het liever zacht.’ ^f SYN: ^g *liri* ANT: ^g *banter* ZIE OOK: ^g *alon*

liri-lirian^h *bw.* zachtjes *Ngomong liri-lirian waé bèn aja ènèng wong krungu.* ‘Praat liever zachtjes, want dan hoort niemand je.’ NB: ¹ Tegenwoordig gebruikt men ook **liri** als bijwoord inplaats van **liri-lirian**.

ANT: *banter* ZIE OOK: *tyilik-tyilikan*

diliriké^h *ww.* zachter zetten *Télévisiné diliriké, aku gebrebegen.* ‘Zet de televisie zachter, het stoort me.’ SYN: *dialonké* ANT: *dibanterké*

2. **b** *bw.* langzaam *Nèk mlaku liri ora ndang kesel.* ‘Als je langzaam loopt, word je niet snel moe.’ SYN: *alon, nglemer* ANT: *banter, gelis*

- a**..... Trefwoord
b..... Verschillende betekenissen
c..... Woordsoort
d..... Betekenis in het Nederlands
e..... Surinaams Javaans voorbeeldzin
f..... Nederlandse vertaling van het voorbeeldzin
g..... Verwijzingen: antoniemen, synoniemen, enz.
h..... Vormen afgeleid van het trefwoord
i..... Commentaar

BUKU TEMBUNG-TEMBUNG JAWA SURINAME

abang *bijv nw.* rood, roodbruin, oranje, bordeaux
Pitiké sing abang-abang pada ngendok. 'De
bruine kippen hebben eieren gelegd.'

ALGEMEEN: *klér* SPECIFIEK: *putih, ijo, kuning, biru,*
lilah, ireng, jambon

ngabang *ww.* rood kleuren *Aku arep ngabang*
sepatuku sing putih. 'Ik ga mijn witte paar
schoenen rood kleuren.'

abang mateng *bijv nw.* donkerrood

abang mentah *bijv nw.* lichtrood

abang mentah (ZIE **abang**) *bijv nw.* lichtrood

abot

1. *bijv nw.* zwaar (van gewicht, werk, leven, straf)
Barang abot aja dijunjung déwé. 'Iets dat zwaar is
moet je niet alleen optillen.' *Nèk anaké okèh*
uripé abot. 'Als je veel kinderen hebt, is het
leven zwaar.' *Nèk nyolong setrapané abot.* 'Als je
steelt krijg je zware straf.' ANT: *èntèng*

ngabot-ngaboti *ww.* zwaarder maken *Aja nggawa*
okèh-okèh ngabot-ngaboti. 'Breng niet teveel,
anders maak je het zwaarder.'

2. *bijv nw.* belangrijker (meer waarde) *Kerjanané*
karo sing turu abot sing turu. 'Men vindt het
slapen belangrijker dan het werken.'

ngaboti *ww.* iets meer belangrijk vinden *Anakku*
ora gelem léri lèsé, mandak ngaboti sing dolan.
'Mijn kind wil zijn lessen niet leren, hij vindt
wandelen belangrijker.'

adem *bijv nw.* koud, koel, niet warm ANT: *sumuk* ZIE
OOK: *anyes*

kademen *bijv nw.* te koud *Kowé nèk kademen kuku kemulan.* ‘Als je het koud hebt, moet je onder een deken kruipen.’

adik *znw.* jongere broer of zus *Aku nduwé adik loro sing ijik sekolah.* ‘Ik heb twee broertjes (zusjes), die nog naar school gaan.’ ALGEMEEN: *sedulur* ZIE OOK: *kakang, mbakyu*

adoh *bw.* ver *Sekolahané adoh karo omahku, aku perlu numpak bus.* ‘De school is ver van mijn huis, ik moet de bus pakken.’ ANT: *tyedek*

ngadoh *ww.* uit de buurt, ver gaan, op een afstand *Aku sing njagong arep ngadoh.* ‘Ik ga op een afstand zitten.’

ngadohi *ww.* op een afstand houden *Kenèng apa kowé kok ngadohi aku?* ‘Waarom hou je me op een afstand?’

kadohan *bijv nw.* te ver *Nèk metu dalan liyané mlakuné kadohan.* ‘Als je via die andere straat gaat, is het ver lopen.’

sangka kadohan *znw.* vanuit de verte *Aku weruh kowé sangka kadohan.* ‘Ik heb je vanuit de verte gezien.’

adus *ww.* baden *Samben dina aku mlaku adoh kringeten, nèk tekan omah terus adus.* ‘Elke dag loop ik ver en zweet veel, als ik thuis aankom baad ik.’ ALGEMEEN: *adus* SPECIFIEK: *wisuh, raup, kramas, sikatan, kemu, tyéwok.* ZIE OOK: *grujuk, siram, kungkum*

ngadusi *ww.* iemand of dieren baden *Aku arep ngadusi anakku.* ‘Ik ga mijn kind baden.’

ajeg *bw.* altijd, regelmatig *Kowé mbiyèn ajeg nang nggonku saiki, kok ora tau nang nggonku menèh.* ‘Vroeger kwam je altijd bij mij, nu kom je niet meer hier.’ NB: Tegenwoordig gebruiken veel jongeren het woord **altijd** in plaats van **ajeg**.

aji znw. waarde *Manungsa déwé, nang alam-donya kéné, sing gedé ajiné*. ‘Het meest waardevolle op deze wereld is de mens.’

alangan

1. znw. ongeluk, ongeval *Wingi ènèng wong kenèng alangan, ditendang montor*. ‘Gisteren had iemand een ongeluk; een auto reed hem aan.’
2. znw. hindernis, belemmering *Nèk ora ènèng alangan apa-apa, aku sésuk teka nang nggonmu*. ‘Als er niets tussen komt, kom ik morgen bij jouw thuis.’

ngalang-ngalangi ww. hinderen, belemmeren *Wité sing nang pinggir dalan diketoki, ndak ngalang-ngalangi wong liwat*. ‘Snoei de bomen langs de weg, anders hindert het de mensen die langs gaan.’ *Krosiné aja didèlèh nang dalan, ndak ngalang-ngalangi aku nèk liwat*. ‘Zet de stoel niet in de weg, anders hindert het mij als ik langs moet lopen.’

malang bijv znw. dwars *Kayuné malang nang dalan*. ‘Dat hout ligt dwars op straat.’

dimalangké ww. dwars zetten *Kayuné kon ndèkèk sing lempeng, mandak dimalangké*. ‘Dat hout moet recht en niet dwars gezet worden.’

alas znw. bos, oerwoud *Nèk kowé kesar nang alas, angèl golèkané*. ‘Als je in het bos bent verdwaald, kan men je moeilijk vinden.’

NB: Tegenwoordig gebruikt men ook **busi** van het Surinaams inplaats van **alas**. **alas**. SYN: *busi*

alis znw. wenkbrauwen *Okèh wong wédok seneng ngèrik alis*. ‘Veel vrouwen houden ervan om hun wenkbrauwen te epileren (scheren).’

alon

1. bw. langzaam *Wongé sing nglakokné montor alon mbanget*. ‘Die persoon rijdt de auto te langzaam.’ *Botyahé tandang gawéné sembarang*

alon. ‘Dat kind doet alles langzaam.’ *Alon-alon angger kelakon*. ‘Langzaam maar zeker.’ SYN: *liri*, *nglemer* ANT: *banter*, *gelis*

2. *bijv nw*. zacht, van geluid *Sing ngunèké radioné alon aku ora krungu*. ‘Die radio is zacht aangezet, ik hoor het niet.’ SYN: *liri* ANT: *banter*
- dialonké** *ww*. zacht zetten *Radioné rodok dialonké, aku gebrebege*. ‘Zet de radio wat zachter, het stoort me.’ SYN: *dibanterké* ANT: *diliriké*

alot *bijv nw*. taai (van eten, materiaal) *Iwaké sapi alot nèk sing nggodok ora suwi*. ‘Rundvlees is taai, wanneer men het niet lang genoeg heeft gekookt.’ ANT: *empuk* ZIE OOK: *bandel*

alus

1. *bijv nw*. glad *Katya sing dienggo ngotya iku alus*. ‘Een spiegel is glad.’ ANT: *kasap*
2. *bijv nw*. beschaafd praten, precies, accuraat *Wong iku pantyèn omongané alus*. ‘Die persoon praat altijd beschaafd.’ *Wong iki nèk nggawé meja suwi, awit kerjanané alus mbanget*. ‘Wanneer deze persoon een tafel maakt duurt het lang, omdat hij heel accuraat werkt. heel netjes.’
3. *bijv nw*. vleiend *Tanggahku soso nèk arep nyelang apa-apa omongané alus*. ‘Alleen wanneer mijn buurvrouw iets wil lenen, praat ze vleiend.’
NB: Gebruikt men om iets negatiefs over iemand te zeggen.

amba

1. *bijv nw*. breed, wijd *Nggawè broki kira-kira sing amba, supaya bisa kanggo liwat montor*. ‘Maak de brug zo breed mogelijk, zodat een auto erover kan rijden.’ *Lawangé dibukak sing amba*. ‘Maak die deur wijd open.’ SYN: *jembar* ANT: *tyiyut*
- ngambakké** *ww*. breder maken *Skréberé ngambakké dalan*. ‘De schraapmachine maakt de weg breder.’ SYN: *nggedèkké* ANT: *nyiyutké*

2. *bijv nw.* groot, ruim *Omahé gedé, mulané sentongé kabèh amba.* ‘Dat huis is groot, daarom zijn sommige kamers ruim.’ SYN: *gedé* ANT: *tyilik*
diambakké *ww.* ruimer of groter maken *Kampuné diambakké arep ènèng dayoh okèh.* ‘Maak de tent nog groter, er zullen veel gasten komen.’
3. *bijv nw.* luid *Aja mbengak-mbengok, apa tyangkemmu amba!* ‘Schreeuw niet zo, je mond is toch niet zo wijd!’

ambekan *ww.* ademen *Iwaké durung mati isik ambekan.* ‘Die vis is nog niet dood, hij ademt nog.’

ambèn *znw.* zelfgemaakte houten bank om op te zitten of liggen, canapé *Aku réwangi njunjung ambèn didèlèh nang ngisor wit.* ‘Help me die bank op te tillen en onder die boom te zetten.’ *Mbah wédok njagong karo nata panganan nang ambèn nggoné wong nduwé gawé.* ‘Tijdens het feest sorteert oma, zittend op de bank, de lekkernijen daarop.’ ZIE OOK: *bèdi*

amit *ww.* pardon, zich excuseren *Nèk kowé ngliwati wong, kudu ngomong amit.* ‘Als je iemand passeert, moet je pardon zeggen.’ NB: **Amit** drukt een nederige houding uit. Men zegt **amit** als men langs iemand of een groep wil gaan, vooral wanneer ze op de vloer zitten. Tijdens het lopen bukt men lichtjes. Men zegt ook **amit** bij het serveren.

anak *znw.* eigen kind (zoon, dochter) *Kabèh anak kudu ngajèni karo wong tuwané.* ‘Elk kind moet eerbied voor zijn ouders hebben.’

ALGEMEEN: *sedulur* SPECIFIEK: *simbah lanang, simbah wédok, bapak, mak, siwa lanang, siwa wédok, paman, bibik, kakang, mbakyu, adik lanang, adik wédok, ponakan lanang, ponakan wédok, putu lanang, putu wédok.* ZIE OOK: *botyah*

anak lanang *znw.* zoon *Anakku lanang seneng bal-balan.* ‘Mijn zoon houdt van voetballen.’

anak wédok *znw.* dochter *Nèk nduwé anak wédok kudu diblajari masak.* ‘Als je een dochter hebt moet je haar leren koken.’

anak mbarep *znw.* eerste kind *Aku anak mbarep.* ‘Ik ben het eerste kind.’

anak ragil *znw.* jongste kind

anak pupon *znw.* pleegkind *Anaké déwé rupané séjé karo anak pupon.* ‘Het uiterlijk van een eigen kind verschilt van dat van een pleegkind.’

anak miskin *znw.* weeskind

anak kwalon *znw.* stiefkind

anak kwalon (ZIE **anak**) *znw.* stiefkind

anak mbarep (ZIE **anak**) *znw.* eerste kind

anak miskin (ZIE **anak**) *znw.* weeskind

anak pupon (ZIE **anak**) *znw.* pleegkind

anak ragil (ZIE **anak**) *znw.* jongste kind

anak wédok (ZIE **anak**) *znw.* dochter

anduk *znw.* baddoek *Bar adus ulapan karo anduk.* ‘Na het baden droog je je af met een baddoek.’

angèl *bijv nw.* moeilijk, niet makkelijk *Sing rusak, dandanané angèl mbanget.* ‘Dat, wat gebroken is, is moeilijk te repareren.’

anget *bijv nw.* warm (van eten, water, lichaam) *Nèk kowé arep mangan bakmi anget, njikuk nèng wajan.* ‘Als je warme bami wil eten, neem dan uit de pan.’ *Wédangé ijik panas, mengko tak ombé nak wis anget.* ‘De thee is nog heet, straks wanneer het warm is zal ik het drinken.’ *Nèk lara awaké anget.* ‘Als je ziek bent, is je lichaam warm.’ ANT: *adem* ZIE OOK: *panas, adem, anyes*

angin *znw.* wind *Nèk ènèng angin banter, kertas-kertas pada mabur.* ‘Als er een harde wind is, waaien al de papieren weg.’

anteng *bijv nw.* rustig, kalm (van karakter, gedrag) *Botyah-botyah nèk dolan nèng nggonè wong, tak omongi kongkon sing anteng.* ‘Ik heb de kinderen gezegd, dat wanneer ze bij iemand op bezoek zijn ze rustig moeten zitten.’ *Layangané wasi ènèng angin banter anteng nang nduwur.* ‘Al is er een harde wind, de vlieger blijft rustig in de lucht.’ ANT: *petyityilan* ZIE OOK: *sepi*

anyar *bijv nw.* nieuw *Tangga-tanggané durung kenal karo wong anyar iku.* ‘De buren kennen die nieuwe mensen nog niet.’ ANT: *lawas*

apa orak (ZIE *orak*) *bw.* of niet?

arang *bw.* zelden *Aku arang dolan nang nggoné tanggahku.* ‘Ik wandel zelden bij mijn buren.’

arep *ww.* van plan te gaan, willen *Aku sisuk arep nang setat blanja.* ‘Ik ben van plan om morgen inkopen te doen in de stad.’ ZIE OOK: *ngarep*

arit *znw.* sikkel *Ngarit nganggo arit, moro gampang.* ‘Het is makkelijker om het gras met een sikkel te snijden.’

asu *znw.* hond *Asu nak orak dipakani karo iwak ora doyan.* ‘Als je honden eten zonder vlees geeft, lusten ze het niet.’

atus *znw.* honderdtal ZIE OOK: *puluh, èwu*

awak *znw.* lichaam

awan *znw.* bij daglicht *Awan wayahè wong pada kerja.* ‘Bij daglicht is het de tijd om te werken.’
SPECIFIEK: *ésuk, surup, mbengi* ZIE OOK: *padang*

awu *znw.* as *Kayuné sing diobong dadi awu.* ‘Het hout dat verbrand is as geworden.’

ayuk (VAR. VAN **hayuk**) *ww.* laten we gaan, kom mee

¹**bakal** *ww.* zullen, zal *Suk nèk aku teka, kerjanané bakal tak teruské menèh.* ‘Later als ik kom, zal ik weer doorgaan met het werk.’ *Aku ora bakal ngapusi kowé menèh.* ‘Ik zal niet meer voor je liegen.’ NB: Tegenwoordig gebruik men soms **suk** (gemaakt van **mbésuk**) samen met **arep** inplaats van **bakal**. SYN: **arep** ZIE OOK: **mbésuk**
bakalé *znw.* verwachting, het resultaat *Bakalé ènèng tontonané apa nèng nggoné wong nduwé gawé kono?* ‘Wat voor attractie zal er op dat feest zijn?’ SYN: **arepé** ZIE OOK: **mbésuké**

²**bakal** *znw.* lapje stof *Bakal abang sing aku tuku wingi regané larang.* ‘Het lapje stof, dat ik gisteren had gekocht is duur.’

bakul *znw.* verkoper *Bakul iku dodol janganan.* ‘Die verkoper verkoopt groenten.’

bali *ww.* terugkomen *Kowé kok bali réné menèh, apané sing kèri?* ‘Waarom ben je terug gekomen, wat heb je achterhalen?’

bola-bali *bw.* keer op keer *Bola-bali botyah iki disenèni nanging meksa mbelis.* ‘Keer op keer krijgt deze jongen standjes, maar hij blijft ondeugend.’

balung *znw.* botten, been *Asu seneng ngletaki balung.* ‘Honden kluiven graag op botten.’

banda *znw.* rijkdom

bandulan *znw.* hangmat, schommel *Wayahé panas, pada numpak bandulan nang ngisor wit-witan.* ‘Wanneer het warm is, gaan ze in de hangmat onder de bomen zitten.’ *Bandulané sing dijagongi*

botyah tyilik iku duwur mbanget. ‘Die schommel waarop dat kindje zit, is te hoog.’ *Aku nèk numpak bandulan seneng nèk diyun banter.* ‘Ik hou ervan als iemand me hard duwt, wanneer ik in de schommel zit.’ ZIE OOK: *yun*

bantal *znw.* kussen *Turu orak karo bantal, orak kepénak.* ‘Slapen zonder een kussen is niet prettig.’

banter

1. *bijv nw.* hard, snel *Botyah lanang kaé mlayuné banter.* ‘Die jongen loopt hard.’
2. *bijv nw.* luid *Sapa sing ngomong banter kaé?* ‘Wie praat daar zo luid?’

banyu *znw.* water

mbanyu *bijv nw.* waterig, vochtig *Ager-ageré mbanyu.* ‘De vla heeft teveel water, het is nu waterig.’ *Uyahé didèlèh nang njaba ora ditutupi, kenèng bun mbanyu.* ‘Dat zout stond buiten zonder deksel, door de dauw is het vochtig geworden.’ *Pelem nèk bosok rasané mbanyu.* ‘Manja’s die bederven smaken waterig.’
SYN: *jemèk* ANT: *garing* ZIE OOK: *teles, malem, mlempem*

banyu asin *znw.* zoutwater

banyu leri *znw.* water van gewassen rijst

banyu ngombé *znw.* drinkwater

banyu susu *znw.* moedermelk

banyu udan *znw.* regenwater

banyu wisuan *znw.* water voor het handen wassen

banyu leri (ZIE **banyu**) *znw.* water van gewassen rijst

banyu ngombé (ZIE **banyu**) *znw.* drinkwater

banyu susu (ZIE **banyu**) *znw.* moedermelk

banyu udan (ZIE **banyu**) *znw.* regenwater

banyu wisuan (ZIE **banyu**) *znw.* water voor het
handen wassen

bapak *znw.* vader *Bapak iku sing nggolèké mangan
wong sakomah.* ‘Vader zorgt voor het dagelijks
brood van het gezin.’ ALGEMEEN: *sedulur*

baskom *zhw.* waskom *Nang ngonné wong nduwé gawé,
nganggoké baskom okèh.* ‘Als iemand feest heeft,
heeft hij veel waskommen nodig.’

batang *znw.* kadaver *Sing mambu iki batang apa?
‘Welk kadaver stinkt hier zo?’*

bati *znw.* winst, voordeel, nut *Wong bakulan gawé bati
okèh.* ‘Verkopers maken veel winst.’

batuk *znw.* voorhoofd

bayi *znw.* baby *Sing apik déwé pangané bayi iku banyu
susu.* ‘Het beste voedsel voor een baby is de
borstvoeding.’

béda *znw.* verschillend, anders *Jaman mbiyèn karo
saiki béda.* ‘De tijd van vroeger was anders dan
tegenwoordig.’

bèdi *znw.* bed ZIE OOK: *ambèn*

beling *znw.* (gebroken) glas, porseleinen, glaswaar
*Bekakasé sing beling aja dityampur karo sing
plastik.* ‘Zet het glaswaar niet bij de
plasticwaren.’ ZIE OOK: *lodong*

beras *znw.* ongekookte rijst *Wadah beras sing nèng
pawon jenengé daringan.* ‘Het blik in de keuken
waarin ongekookte rijst bewaard wordt heet
daringan’

- besar** *znw.* directeur *Besar iku pengarep sing gedé déwé.* ‘Een directeur heeft de hoogste leiding in een bedrijf.’
- bibik** *znw.* tante *Bibik, iku adiké maké apa paké.* ‘Een jongere zus van jouw vader of moeder noemt men tante.’ ALGEMEEN: *sedulur* ZIE OOK: *siwoh*
- bingkong** *bijv nw.* krom *Sepédahé sing ketatap montor wilé bingkong.* ‘Als gevolg van een aanrijding, is het wiel van de fiets krom geworden.’
- bingung** *bijv nw.* radeloos, verwarring, van streek maken *Karepotan ndadèhké bingung.* ‘Problemen maken je van streek.’
- biru** *bijv nw.* blauw *Aku durung tau nduwé klambi biru.* ‘Ik heb nog nooit een blauwe hemd gehad.’ ALGEMEEN: *klér*
- blajar** *ww.* leren, studeren, onderwijzen *Sing durung pinter, perlu blajar ndisik.* ‘Degenen die het nog niet kennen, moeten het eerst leren.’
- blawah** *znw.* blom ZIE OOK: *gandum*
- blumbang** *znw.* vijver *Blumbang sing dinggo ngingu iwak kaé jeruh mbanget.* ‘Die vijver, waarin vis gekweekt word, is te diep.’
- bola-bali** (ZIE **bali**) *bw.* keer op keer
- bolong** *znw.* gat *Ban montor nèk bolong ora kenèng dikanggoké.* ‘Een autoband die een gat heeft is onbruikbaar.’
- bosok** *bijv nw.* bederven *Panganan sing bosok kaé dibuwang.* ‘Gooi dat bedorven eten weg.’ ZIE OOK: *gapuk*

- boto** znw. boot *Aku ngabrah laut numpak boto*. 'Ik steek per boot de rivier over.' ZIE OOK: *prau, kapal*
- botal** znw. fles *Botol iki tutupé mbok dèlèh nang endi?* 'Waar heb je dat deksel van deze fles gezet?' ZIE OOK: *gelas, lodong, mangkok, tyingkir*
- botyah** znw. kind *Botyah tyilik iki seneng dolan nang nggonku*. 'Dit jonge kind komt graag bij mij op bezoek.' ZIE OOK: *anak*
- brayat** znw. gezin (ouders met kinderen) *Brayat iku kaya sedulur*. 'Dit gezin is voor ons net familie.' ZIE OOK: *sedulur*
- broki** znw. brug *Wong-wongané pada ndandani broki sing rusak*. 'De mensen repareren de brug die stuk is.'
[VAN Sr.]
- budal** ww. vertrekken *Kowé nèk budal sangka omah jam pira?* 'Hoe laat vertrek je van huis?'
- budeg** bijvzw. doof, hardhorend *Wong nèk wis tuwa salongé malih budeg*. 'Sommige oude mensen worden hardhorend.'
- buku** znw. boek
- bumi** znw. aarde *Bumi iku gawéané Gusti-Allah*. 'God heeft de aarde geschapen.'
- bungah** bijvzw. blij, vrolijk *Aku bungah mergané aku éntuk kerjanan*. 'Ik ben blij, dat ik een baan heb.'
- bungkuk** ww. buigen
- dalan** znw. weg, straat, pad *Dalan santi nèk udan jeblog*. 'Zandwegen zijn modderig wanneer het regent.' *Aja ngadeg nang lawang, iki dalan*

kanggo mlaku wong. ‘Sta niet in de deuropening; hier lopen er mensen langs.’ ZIE OOK: *metu*

dalan mlebu *znw.* ingang

dalan metu *znw.* uitgang

dalan gedé *znw.* hoofdweg

dalan banyu *znw.* iets waardoor water kan stromen (afvoerbuï, riool, tuïslang).

dalan sepur *znw.* spoorweg

dalan banyu (ZIE **dalan**) *znw.* iets waardoor water kan stromen (afvoerbuï, riool, tuïslang).

dalan gedé (ZIE **dalan**) *znw.* hoofdweg

dalan metu (ZIE **dalan**) *znw.* uitgang

dalan sepur (ZIE **dalan**) *znw.* spoorweg

dandan *ww.* zich opmaken, verkleden ZIE OOK: *salin*

ndandani *ww.* reparatie werk doen

dawa *bijvzw.* lang *Nèk bolahé dawa layangané bisa duwur.* ‘Als het touw lang is, kan de vlieger hoog komen.’ ANT: *tyendèk*

dialonké (ZIE **alon**) *ww.* zacht zetten

diambakké (ZIE **amba**) *ww.* ruïmer of groter maken

diédani (ZIE **édan**) *ww.* erg veel houden van

diédanké (ZIE **édan**) *ww.* gek maken

diènèng-ènèng (ZIE **ènèng**) *ww.* heen en weer trekken (schudden)

dijoli (ZIE **ijol**) *ww.* het verwisselen van het één voor het ander

dijolké (ZIE **ijol**) *ww.* ruïlen, wisselen voor iemand

diliriké (ZIE **liri**) *ww.* zachter zetten

dimalangké (ZIE *alangan*) *ww.* dwars zetten

dingklik *znw.* lage houten bank of kruk *Aku nèk njagong nang dingklik suwi-suwi kesel, awit orak ènèng lèndétané.* ‘Ik word moe als ik lang op een bankje zit, omdat het geen leuning heeft.’

diresiki (ZIE *resik*) *ww.* schoonmaken

ditemokké (ZIE *nemokké*) *ww.* het plaats vinden van de ontmoeting van het bruidspaar

donga *ww.* bidden *Aja sampèk lali ndonga marang sing Kuwasa.* ‘Vergeet nooit tot God te bidden.’

dunung *ww.* begrijpen, verstaan, inzien *Kowé dunung aku sing ngomong.* ‘Heb je begrepen wat ik heb gezegd?’

durung *bw.* voordat, nog niet *Aku durung lebar sing nulis.* ‘Ik ben nog niet klaar met schrijven.’
sakdurungé *vgw.* voordat, voordien

duwit, duwik *znw.* geld *Nèk ora kerja, ora éntuk duwit.* ‘Als je niet werkt, krijg je geen geld.’
ALGEMEEN: *duwit* SPECIFIEK: *saksèn, limangсэн, sakétyé, setali, setengah, telungtalèn, sepèrak, sringgit*

duwit kertas *znw.* papiergeld

duwit tyilik *znw.* kleingeld

duwit tyilik (ZIE *duwit*) *znw.* kleingeld

duwur *bijv nw.* hoog, groot *Wit sing duwur kaé arep tak tegor.* ‘Ik ga die hoge boom daar omhakken.’

édan *bijv nw.* gek, krankzinnig, dwaas, raar, grappig *Wong édan ora nduwé isin.* ‘Krankzinnige mensen tonen geen schaamte gevoel.’ *Apa kowé wis édan nganggo kaossikil kok selèn, siji abang siji ireng.* ‘Je bent toch niet gek, dat je twee verschillende

sokken draagt, één rood en één zwart.' NB: De netste manier om te zeggen dat iemand gek is, is **ora genep**. De ruwe manier is **sèmpel**.

SYN: *sèmpel, stenga, ora genep, gemblung, gendeng*

ANT: *genep, waras*

ngédani *ww.* gek doen, grappig doen *Wong nèk ngédani, okèh sing ngguyu.* 'Waar iemand grappig doet, zullen velen lachen.'

SYN: *nggemblungi, nggendengi*

édan-édanan *bw.* op een gekke manier, raar of vreemd gedragen *Wong sing wis mabuk pada édan-édanan.* 'Mensen die dronken zijn doen raar.'

kédanan, kédanen *bijvnw.* verblinden, gek op *Botyah lanang nèk kédanen botyah wédok terus dolan nang omahé, wis ora ngerti mulih.* 'Als een jongen gek is op een meisje en hij gaat bij haar thuis, dan vergeet hij de tijd.' *Wong nèk kédanan main, nèk nduwé duwit pira-pira dienggo main kabèh.* 'Mensen die gek zijn op dobbelen, verbrassen al hun geld wat ze hebben.'

diédani *ww.* erg veel houden van *Wong rupané kaya ngono kok diédani.* 'Kijk hoe die persoon eruit ziet, en toch hou je zo veel van hem.'

SYN: *disenengi* ANT: *disengiti*

diédanké *ww.* gek maken *Enèng wong pinter diédanké karo kantyané déwé, awit kantyané jalusu.* 'Er was een knappe man, die uit jaloezie door zijn eigen vriend gek werd gemaakt.'

èmbèr *znw.* emmer *Nèk nimba èmbèré ditalèni nang gèntèr moro gampang.* 'Als je water uit de put haalt, is het makkelijker om de emmer aan een stok vast te binden.'

empuk *bijvnw.* zacht

énak *bijvnw.* lekker, heerlijk *Iki énak dipangan.* 'Dit is lekker om te eten.' *Nèk nggawé panganan kudu*

sing énak. ‘Als je lekkernijen maakt, moeten ze lekker zijn.’ ZIE OOK: *seger*

énak-énaké *znw.* lekkers, lekkernijen *Enak-énaké sing aku nggawé wingi énak.* ‘De lekkernijen, die ik gisteren had gemaakt, waren heerlijk.’ *Aku nèk dolan nggawa énak-énakan.* ‘Ik breng lekkers mee als ik ga wandelen.’ SYN: *patyitan, panganan, jaburan*

énak-énak *bw.* dralen, talmen, treuzelen, beuzelen, gemak *Nèk mlaku sing gelis aja énak-énak.* ‘Je moet niet zo op je gemak lopen, loop sneller.’

kepénak *bijv nw.* prettig, aangenaam, gemakkelijk *Sapu anyar nèk dienggo nyapu kepénak.* ‘Het is prettig vegen met een nieuwe bezem.’ *Manggon nang kebonan kepénak.* ‘Het is aangenaam wonen op het platteland.’

kénaken *bijv nw.* aangenaam, gemakzuchtig, prettig *Kénaken kowé teka gari mangan.* ‘Leuk voor je, je komt en je hoeft alleen te eten.’ *Kénaken kowé nèk nang ngomah soso turu waé, ora gelem ngréwangi kerja apa-apa.* ‘Gemakzuchtig ben je, het enige wat je thuis doet is slapen en je alleen en wilt niet eens met het een en ander helpen.’

énaké *bw.* liever, voorstel, beter *Nèk panas énaké mangan jangan bening, teri karo sambel.* ‘Wanneer het heet is, is het lekker om groentesoep en teri met sambal te eten.’ *Mbésuk nèk aku wis rampung sing sekolah, énaké kerja apa ya?* ‘Wat voor werk kan ik beter doen, als ik later afgestudeerd ben?’ *Enaké aku sésuk budal moro ésusuk.* ‘Ik vertrek morgen liever eerder.’

énak-énak (ZIE **énak**) *bw.* dralen, talmen, treuzelen, beuzelen, gemak

endang, ndang *bw.* direct, gauw, vlug *Ndang réné!*
 ‘Kom direct hier!’ *Ndang budal, mengko kowé*
ketinggalan bus. ‘Ga gauw vertrekken, straks laat
 de bus je nog.’ *Nak dikongkon wong tuwa ndang*
gelis ta. ‘Als ouderen je wat sturen doe het dan
 vlug.’ ANT: *nglemer* ZIE OOK: *gelis*

endas, ndas *znw.* hoofd *Baskitahé disunggi nang ndas.*
 ‘Draag de baskiet op je hoofd.’ SYN: *sirah*
ndasé *znw.* kop (hoofd van een dier) *Nèk ngresiki*
iwak ndasé dibuwang. ‘Gooit de kop weg, als je
 vis schoonmaakt.’

endi, ndi

- bw.* waar? *Teka endi kowé?* ‘Van waar kom je?’
ngendi-ngendi *bw.* overal, ergens
- bw.* welke? *Wèkku sing endi iki, kok kabèh pada?*
 ‘Welke is van mij, want ze lijken allemaal op
 elkaar?’

endok, ndok *znw.* ei *Endok sing nang njeruh kombong*
pada petyah, ditotoli karo pitiké. ‘De eieren in de
 kippehok zijn gebroken, de kippen hebben ze
 stuk gepikt.’

ngendok *ww.* eieren leggen *Pitik nèk ngendok nèng*
tarangan. ‘Kippen leggen eieren in hun nesten.’

ènèng *ww.* er is, is zijn *Nang pasar ènèng sak wernané*
dagangan. ‘Onder de markt zijn er verschillende
 goederen te vinden.’

diènèng-ènèng *ww.* heen en weer trekken
 (schudden) *Botyahè ijk tyilik, aja diènèng-ènèng.*
 ‘Dat kind is nog klein, schud haar niet heen en
 weer.’ ZIE OOK: *gèrèt-gèrètan*

engko (VAR. VAN **mengko**) *bw.* straks, later

entes *bw.* zo juist, zonet

éntuk ww. krijgen, mogen, toegestaan *Aku nèk wis rampung sing masak éntuk dolan nang nggoné kanyaku.* ‘Wanneer ik klaar ben met koken, mag ik bij mijn vrienden wandelen.’ *Nèk merdayoh nang nggoné wong, wayahé bodo éntuk panganan, sing tyilik éntuk pitrah.* ‘Als je op bezoek gaat tijdens idul fitre krijg je lekkers en de kleintjes wat geld.’

ésuk znw. ’s morgens vroeg, morgen *Nèk arep blanja nang pasar, kudu budal sing ésuk.* ‘Als je inkopen gaat doen onder de markt, dan moet je ’s morgens vroeg vertrekken.’ SPECIFIEK: *awan, surup, mbengi* ZIE OOK: *padang*

étok-étok ww. doen alsof *Aja étok-étok lara.* ‘Je moet niet doen alsof je ziek bent.’

èwu znw. duizendtal SPECIFIEK: *puluh, atus*

gabus znw. kurk *Botolé sing disumpeli gabus gawa réné.* ‘Breng die fles met de kurk erop naar mij toe.’ *Pantyingku wis tak ganti gabus anyar-anyar kabèh.* ‘Ik heb voor al mijn hengels nieuwe kurken gezet.’

gaman znw. gereedschap, wapen, instrument, werktuig *Arep dandan-dandan kok ora nduwé gaman.* ‘Ik ben van plan om te gaan repareren, maar ik heb geen gereedschap.’ SYN: *bekakas*

gampang bw. gemakkelijk, makkelijk, niet moeilijk *Nggawé apa-apa nèk wis pinter gampang.* ‘Alles wat men al kan maken is gemakkelijk.’ *Nèk kowé arep nggawé apa-apa sing durung pinter, ora gampang.* ‘Het is niet makkelijk om iets te maken, dat je nog niet kan.’ ANT: *angèl*
nggampangké bijvzw. weinig inspanning vergen, niet moeilijk, van gemak houden

gandum *znw.* blom *Gandum kenèng dinggo nggawé panganan warna-warna.* ‘Met blom kan men verschillende lekkernijen maken.’ SYN: *blawa*

gantung *ww.* ophangen

gapuk *bijv nw.* verrot *Kayu nèk wis gapuk gampang tugelané.* ‘Hout dat verrot is, breekt makkelijk.’ ZIE OOK: *bosok*

garing *bijv nw.* droog *Salinku sing tak pépé nang panas an gelis garing.* ‘Mijn kleren die ik in de zon heb gehangen, droogt snel.’ ANT: *teles, anyes* ZIE OOK: *kemripik*

gawé *znw.* feest *Lumrahé nèk nduwé gawé ngulemi seduluré lan kantya-kantyané.* ‘Als er feest gevierd wordt, worden vrienden en familieleden uitgenodigd.’ SYN: *ramé-ramé*

gawéan *znw.* werkzaamheden, een product, het gemaakte *Saiki wis ora ènèng gawéan, aku arep dolan.* ‘Nu er geen werkzaamheden zijn, ga ik uit.’

nggawé *ww.* maken

gedé, gedi *bijv nw.* groot

gegelisen (ZIE *gelis*) *bw.* te snel, te vlug

geger *znw.* rug *Mbahé nèk nggindong putuné nang geger.* ‘Oma draagt haar kleinkind op haar rug.’

gegeré bungkuk *znw.* een kromme rug *Wong nèk wis tuwa okèh sing gegeré bungkuk.* ‘Veel oude mensen hebben een kromme rug.’

gelang *znw.* armband *Wong wédok pada seneng nganggo gelang.* ‘Vrouwen houden ervan om een armband te dragen.’

gelas *znw.* drinkglas, glas (bepaald stof)

ALGEMEEN: *dienggo ngombé* SPECIFIEK: *gelas, tyingkir, mangkok, lodong, botol*

gelas plastik *znw.* plastic beker

gelas beling *znw.* drinkglas

gelas beling (ZIE **gelas**) *znw.* drinkglas

gelis *bw.* snel, vlug, gauw *Aku nèk mlaku banter, gelis kesel.* ‘Als ik hard loop, word ik gauw moe.’

ANT: *suwi, alon* ZIE OOK: *banter, ndang*

gegelisen *bw.* te snel, te vlug *Wongé sing ngomong gegelisen, mulané saloké ora ndunung.* ‘Die persoon praat te snel, daarom kunnen sommigen hem niet verstaan.’

gelis-gelisan *bw.* snel, haastig *Sing nggawé panganan gelis-gelisan, mulané ora énak.* ‘Men heeft de lekkerijen te haastig gemaakt, daarom zijn ze niet lekker.’

gemblung *bijv nw.* raar

gendeng *bijv nw.* gek, niet wijs

genep *bijv nw.* wijs, pienter

gèrèt *ww.* trekken

getih *znw.* bloed *Sikilmu iku gupak getih apa? ‘Wat voor bloedvlek heb je op je voet?’*

getun *ww.* spijt hebben *Wong sing ora pada gelem sekolah mbésuk getun mburi.* ‘Mensen die nu niet naar school willen gaan zullen er spijt van hebben.’

gila *bijv nw.* bang, angst

goblog *bijv nw.* dom *Botyah nèk ijik tyilik ora gelem sekolah, mbésuk nèk gedé goblog.* ‘Wanneer jonge

kinderen niet naar school willen, zullen ze later dom zijn.’ ANT: *pinter*

godong *znw.* blad (van plant) *Nggawé nogosari dibuntel godong.* ‘Als je nogosari maakt, dan wikkel je het in een bananenblad.’

goroh *ww.* liegen *Wong goroh ora kenèng dipretyaya.* ‘Mensen die liegen, kan je niet vertrouwen.’

gréja *znw.* christelijke kerk

grujug *ww.* begieten, gooien over (vloeibare stof, water)

gubug *znw.* hut *Gubug sing nang kebon kanggo yup-yupan.* ‘De hut in de kostgrond dient om ons schaduw te geven.’

gula *znw.* suiker *Gula nèk orak ditutup rapet dirubung semut.* ‘Als je de suiker niet goed dicht maakt, zullen er mieren aan komen.’

gulu *znw.* hals *Semuté mlaku-mlaku nang gulu, awas iku ngentup.* ‘Die mier loopt op je hals, pas op, hij bijt!’

gunung *znw.* berg *Aku durung tau mènèk nang gunung.* ‘Ik heb nog nooit een berg beklommen.’

guyup *bw.* eendrachtig, innig, vriendelijk *Wong sing apik, bisa guyup karo kantya-kantyané.* ‘Een goed persoon kan innig zijn met zijn vrienden.’

hayuk, ayuk *ww.* laten we gaan, kom mee *Hayuk pada mangan, sing masak wis rampung.* ‘Laten we gaan eten, het staat al klaar.’

ijo *bijv nw.* groen

ijol *znw.* wat men ruilt *Kowé sing nukoké sepatu aku ora pas, aku arep njaluk ijol liyané.* ‘Die schoen

die je voor mij hebt gekocht past me niet; ik wil een ander er voor in de plaats.’ SYN: *tukar* ZIE OOK: *ganti*

dijoli *ww.* het verwisselen van het één voor het ander *Baskomku anyar diselang karo tanggaku, terus dijoli lawas.* ‘Mijn buurvrouw had mijn nieuwe waskom geleend en verwisselde het voor een oude.’

ijol-ijolan *ww.* met elkaar ruilen, verwisselen *Nèk kowé seneng wèkku, aku seneng wèkmu ayuk ijol-ijolan.* ‘Als jij de mijne leuk vindt en ik de jouwe laten we dan met elkaar ruilen.’

ijolé *znw.* in de plaats van *Iki ijolé sing mbok ilangké kaé?* ‘Komt dit in de plaats van de ander die je hebt verloren?’ *Nak kowé nyelang duwit aku, ijolé apa?* ‘Als je geld van mij leent, wat krijg ik daarvoor in de plaats?’

dijolké *ww.* ruilen, wisselen voor iemand *Iki ora apik kono dijolké.* ‘Dit is niet goed, ga het voor me ruilen.’

ijolé (ZIE *ijol*) *znw.* in de plaats van

iki znw. deze, dit *Yapung iki pantes karo kowé.* ‘Deze jurk staat goed bij jou.’

ilang *ww.* kwijt zijn, verliezen

ilat *znw.* tong

iluh *znw.* tranen *Iluh nèk ora diulapi nètès-nètès.* ‘Tranen die niet geveegd worden, druppelen.’ ZIE OOK: *nangis*

ireng *bijv nw.* zwart *Ketan ireng regané larang.* ‘Zwarte kleefrijst is duur.’ ALGEMEEN: *klér*

irung *znw.* neus *Laler kok seneng mintylok nang irung.* ‘Vliegen houden ervan om op je neus te gaan zitten.’

isin *ww.* schamen *Aku isin nèk dikongkon mlaku nang ngarepé wong okéh.* ‘Ik schaam me, als ik word gestuurd om voor zoveel mensen te lopen.’

ityipi *ww.* proeven, keuren (voedsel) *Ityipi iki, énak apa orak aku sing njangan.* ‘Proef of dat, wat ik gekookt heb, lekker is.’

jaburan *znw.* verschillende soorten lekkers *Nèk arep bodo pada nggawé jaburan digawa nang langgar.* ‘Voor idul fitre maakt men verschillende soorten lekkers en brengt deze naar de moskee.’
 SYN: *énak-énakan, panganan, patyitan* ZIE
 OOK: *jajan*

jagal *znw.* slager *Aku arep ngongkon jagal mbelèhké sapiku.* ‘Ik ga een slager vragen om mijn koe te slachten.’

jajan *ww.* eten of kopen van lekkernijen *Aku arep jajan nang warung.* ‘Ik ga wat lekkers bij die warung kopen.’ ZIE OOK: *warung*

jaka *znw.* ongehuwde jongeman *Anaké wis ènèng sing jaka ngono kok.* ‘Je hebt een zoon die al tiener is.’

jalaran *znw.* reden, oorzaak, omdat *Aku wingi ora bisa budal, jalaran kerjananku okéh.* ‘Ik kon gisteren niet gaan, omdat ik veel werk had.’

jaran *znw.* paard *Jaran mlayuné banter.* ‘Een paard rent hard.’

jeblog *bijv nw.* modderig

jèjèr *bw.* naast

jembar *bijv nw.* uitgestrekt, uitgebreid *Jagat iku jembar.* ‘Het heelal is een uitgestrekt gebied.’

jemèk *bijv nw.* papperig, waterig, modderig *Nèk masak sing ngekèki banyu kokèhan segané malih jemèk.* ‘Als je rijst met te veel water kookt, dan wordt die papperig.’ *Bar udan lataré jemèk.* ‘Na de regen is het erf modderig.’ ZIE OOK: **jeblog**, **mbanyu**

jempol *znw.* duim *Botjah tyilik iku seneng ngemut jempol.* ‘Kleine kinderen houden ervan om op hun duim te zuigen.’

jemuwah *znw.* vrijdag ALGEMEEN: **seminggu**
SPECIFIEK: **senèn**, **selasa**, **rebo**, **kemis**, **jemuwah**, **setu**, **minggu**

jeruh *bijv nw.* diep *Sing nduduk luwangan sing jeru.* ‘Die kuil moet je diep graven.’

jogan *znw.* vloer *Sing jagongan pada nang jogan.* ‘Ze namen plaats op de vloer.’

jungkat *znw.* haarkam *Jungkat sing tak dèlèh mèja kéné mau, nang endi saiki?* ‘Waar is die haarkam dat ik net hier op tafel heb gelegd?’

kabar *znw.* nieuws, bericht

kabèh *vnw.* allemaal, iedereen, alles *Wong-wongané kaé kabèh diomongi kongkon réné.* ‘Zeg aan die mensen daar, dat ze allemaal hierheen moeten komen.’

kademen (ZIE **adem**) *bijv nw.* te koud

kadohan (ZIE **adoh**) *bijv nw.* te ver

kagèt *bijv nw.* schrikken ZIE OOK: **wedi**

kakang *znw.* oudere broer *Sedulurku kabèh wédok-wédok, dadiné aku ora nduwé kakang.*

‘Mijn familie bestaat uit alleen meisjes, dus heb ik geen broer.’ ALGEMEEN: *sedulur*

kaku *bijv nw.* stijf *Gombalan nèk digomahi terus kaku.*
‘Kleren die in goma worden gedaan worden stijf.’

kalamangga, mangga *znw.* spin *Kalamangga sing nang omah iku pada nggawé sawang.* ‘Die spin maakt in huis spinnewebben.’ ZIE OOK: *sawang*

kampak *znw.* bijl *Aku metjel kayu karo kampak.* ‘Ik sprokkel het hout met een bijl.’

kandel *bijv nw.* dik (dingen) ANT: *tipis* ZIE OOK: *lemu*

kantya *znw.* vriend; makker, gezelschap *Aku nduwé kantya nanging manggoné kok adoh.* ‘Ik heb een vriend, maar hij woont zo ver.’

ngantyani *ww.* vergezellen, begeleiden *Kowé kudu ngantyani wong sing ora ngerti dalané.* ‘Je moet iemand die de weg niet weet begeleiden.’

kapal *znw.* schip *Mbahku mbiyèn-mbiyèné tekané kéné numpak kapal.* ‘Heel lang geleden kwamen mijn grootouders hier met een schip aan.’ ZIE OOK: *boto, prau*

kapalmabur *znw.* vliegtuig *Jaman saiki nèk arep ndang gelis tekan negara liya, numpak kapalmabur.* ‘Om snel in een ander land te zijn, moet je tegenwoordig per vliegtuig gaan.’

karo orak (ZIE *orak*) *bw.* en die niet

kasap *bijv nw.* ruw (oppervlak)

kasur *znw.* matras *Nèk turu nang ambèn awaké lara kabèh, nèk nang kasur kepénak.* ‘Als je op een houten bank ligt, doet je hele lichaam pijn, maar op een matras is het heerlijk liggen.’

katok *znw.* broek, lange of korte

katok komprang *znw.* javaanse broek gebruikt bij gevechtsactiviteiten *Wong tuwa-tuwa lanang-lanang pada seneng nganggo katok komprang.* ‘De oude mannen houden ervan om een wijde broek te dragen.’

katyèk *bijv nw.* verschil *Umuré botyah loro iku pada, nanging gedéné katyèk.* ‘Die twee kinderen hebben dezelfde leeftijd, maar er is verschil in grootte.’

kawin *ww.* trouwen *Kantiyaku ngulemi aku mergané arep kawin.* ‘Mijn vriend heeft mij uitgenodigd want hij gaat trouwen.’ SYN: *resikan*

TEGENGESTELDE: *pisahan* ZIE OOK: *sikum, lalar, ndandani, nemoké, mantèn*

ngawinké *ww.* iemand de huwelijksceremonie laten verrichten *Aku arep ngawinké anakku taun iki.* ‘Ik zal mijn kind dit jaar laten trouwen.’

kawinan *bijv nw, znw.* trouwpartij, trouwfeest *Sedulurku nduwé gawé kawinan.* ‘Mijn familie heeft een trouwfeest.’ *Apa nang Dessa ènèng kawinan?* ‘Is er een trouwfeest in Dessa?’

SYN: *mantènan*

kédanan (ZIE *édan*) *bijv nw.* verblinden, gek op

kèki *ww.* geven, krijgen *Kèki panganan sapa iki?* ‘Wie heeft ons lekkers gegeven?’

kelah *znw.* aanklacht *Wong sing kélangan saiki kelah nang sekautan.* ‘Het slachtoffer van de diefstal dient nu een aanklacht in bij de politie.’

kélingan *ww.* herinneren *Aku wis ora kélingan dongèngané mbahé jaman mbiyèn.* ‘Ik kan me de verhalen van opa, over vroeger niet meer herinneren.’

kemajuan *znw.* vooruitgang *Kerja temen ndadèhaké kemajuan.* ‘Hard werken brengt vooruitgang.’
Nèk kepingin ngudi kemajuan, kudu gelem kerja temen. ‘Wil je vooruitgang boeken, dan moet je hard werken.’

kembang *znw.* bloem *Kembang nèk ditanduri nang latar kétok apik.* ‘Als je bloemen op het erf plant, dan ziet het er leuk uit.’

kemis *znw.* donderdag ALGEMEEN: *seminggu*
 SPECIFIEK: *senèn, selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

kemripik *bijvzw.* krokant (van brood en gebak)

kemul *znw.* deken *Aku nèk turu awan ora nganggo kemul.* ‘Als ik ’s middags slaap, gebruik ik geen deken.’

kénaken (ZIE *énak*) *bijvzw.* aangenaam, gemakzuchtig, prettig

kenal *ww.* kennen, kennis maken *Kowé apa wis kenal karo tanggamu sing anyar iku?* ‘Heb jij al kennis gemaakt met je nieuwe burenen?’ ZIE OOK: *ngerti*

kendil *znw.* pot om te koken (meestal rijst) *Iwaké digodok karo kendil sing gedé.* ‘Kookt het vlees in die grote pot.’

kepénak (ZIE *énak*) *bijvzw.* prettig, aangenaam, gemakkelijk

kepéngin *ww.* verlangen, wensen, willen *Aku nèk ngéné iki kepéngin mangan panganan sing énak.* ‘Op dit moment, verlang ik naar een heerlijke snack.’

- kertas** *znw.* (een stuk) papier *Kertas iku kenèng dinggo mbuntel apa-apa.* ‘Je kan in dat stuk papier goederen wikkelen.’
- kesuwun** *znw.* dank u wel, bedanken *Nèk kowé dikèki apa-apa wong kudu matur kesuwun.* ‘Als iemand je wat heeft gegeven dan moet je die persoon bedanken.’
- ketemu** (ZIE **temu**) *ww.* iets of iemand vinden, ontmoeten
- ketul** *bijvzw.* bot, niet scherp *Bérang nèk ora diungkal, ketul.* ‘Houwers die niet aangezet worden, zijn bot.’
- kéwan** *znw.* dier *Asu, jaran, sapi, iku kéwan.* ‘Honden, paarden en koeien zijn dieren.’
- kina** *znw.* film *Aku arep nonton kina.* ‘Ik ga naar een filmvoorstelling.’
- klakuan** *znw.* manieren *Wong sing ora nduwé klakuan betyik, ora bisa sesrawungan karo liyané.* ‘Mensen met slechte manieren kunnen niet met andere omgaan.’
- klapa** *znw.* kokosnoot *Nèk arep njangan disanteni nganggoké klapa.* ‘Als je met kokosmelk wil koken, heb je een kokosnoot nodig.’
- klasa** *znw.* gevlochten rieten mat *Ambèné wong jawa lemeké klasa.* ‘De javaan zet op zijn canapé een rietenmat.’
- klér** *znw.* kleur SPECIFIEK: *putih, ijo, kuning, biru, lilah, ireng, jambon, abang*
- klèru** *znw.* fout, verkeerd *Nèk tak kongkon dirungoké sing apik, mengko ndak klèru.* ‘Je moet goed

luisteren als ik je wat zeg, anders doe je het verkeerd.'

kobong *ww.* in brand vliegen *Jalaran anak-anak dolanan rèk omahé terus kobong.* 'De kinderen hebben met lucifers gespeeld en het huis is in brand gevlogen.'

kombong *znw.* hok, kippenhok

koran *znw.* krant

kosong, kotong *znw.* leeg *Pirang-pirang sasi ora udan barilé kosong kabèh.* 'Het heeft lang niet geregend, alle watervaten zijn leeg.'

kotong (VAR. VAN **kosong**) *znw.* leeg

kowé *persvnmw.* u, jij

krasa *ww.* voelen *Aku ora krasa nèk sikilku iki mau gebatyok metu getihé.* 'Ik had zonet niet gevoeld dat ik mijn voet heb gesneden, nu komt er bloed uit.'

krosi *znw.* stoel, bank

krungu *ww.* horen *Kowé apa wis krungu nèk mbahé lara?* 'Heb je al gehoord dat opa ziek is?'

kumpulan *znw.* bijeenkomst, vereniging *Jam pira sing molai kumpulan.* 'Hoe laat begint de bijeenkomst?' *Wong jawa nèng negara Suriname seneng melu kumpulan.* 'De Javanen in Suriname sluiten zich graag aan bij een vereniging.'

kuning *bijvnmw.* geel ALGEMEEN: *klér*

kuping *znw.* oor

kura *znw.* schildpad *Kura nèk mlaku nglemer.* 'Een schildpad loopt traag.'

kuru *bijv nw.* mager ANT: *lemu* ZIE OOK: *tipis*

kuta *znw.* stad

kutyng *znw.* poes *Kutyng nèk ora dipakani wareg nyolong iwak.* ‘Wanneer poezen niet goed gevoed worden, pakken ze zomaar vlees weg.’

lair *ww.* geboren *Bayiné sing lair nang kamar sakit.* ‘De baby is in het ziekenhuis geboren.’

lamping *znw.* handdoek *Nèk njunjung barang panas kudu dilèmèki lamping.* ‘Tets heets moet je met een handdoek optillen.’

lanang *bijv nw.* manspersoon *Wong lanang kuwat kerja abot.* ‘Mannen kunnen zwaar werk doen.’
ANT: *wédok*

lara *bijv nw.* ziek ANT: *waras* ZIE OOK: *tamba, mari*

larang *bijv nw.* duur *Nèk ora gelem tuku larang ora nduwé.* ‘Als je er niet duur voor wil betalen, dan zal je het ook niet hebben.’ ANT: *murah*

laris *bijv nw.* gauw verkocht *Panganané laris mergané énak lan murah.* ‘Het eten is gauw verkocht omdat het lekker en goedkoop is.’

lawang *znw.* deur

lawang ngarep *znw.* voordeur

lawang mburi *znw.* achterdeur

lawang mburi (ZIE **lawang**) *znw.* achterdeur

lawas *bijv nw.* oud *Montorku sing lawas arep tak dol.* ‘Ik ga mijn oude auto verkopen.’ ANT: *anyar* ZIE OOK: *tuwa*

layang *znw.* brief, schrijven, rekeningen, afschrift *Aku nulis layang tyara jawa, arep tak kirimké nang Indonésie.* ‘Ik heb een brief in het javaans

geschreven, ik ga het naar Indonesie sturen.’
Pak, awaké déwé éntuk layang banyu wèké setaun, mbayaré okèh. ‘Pa, we hebben een jaarrekening van de waterleiding maatschappij gehad, we moeten veel betalen.’ ZIE OOK: *kertas, buku, koran, ulem*

nglayangi ww. een brief schrijven *Aku arep nglayangi kantyaku sing manggoné adoh.* ‘Ik zal een brief schrijven voor me vriendin die ver woont.’

layangan znw. vlieger (bepaald speelgoed) *Botyah lanang-lanang nèk wayahé vakansi gedé pada nggawé layangan werna-werna.* ‘Tijdens de grote vakantie maken de jongens verschillende soorten vliegers.’ *Layanganku sing gedé arep tak umbulké sing duwur.* ‘Die grote vlieger van mij ga ik hoog oplaten.’

legik bijv nw. zoet *Jeruk ènèng sing ketyut lan legik.* ‘Er is zure en zoete sinaasappelen.’ ANT: *ketyut*

lemari znw. kast *Saliné sing wis dilempiti, ditotohi nang njeruh lemari.* ‘Regel de kleren die al opgevouwen zijn, in de kast.’

lemes bijv nw. slap, lusteloos *Sangking keselé, awakku lemes banget.* ‘Van vermoeidheid ben ik lusteloos.’

lemu bijv nw. dik (mens, dieren, planten) ANT: *kuru* ZIE OOK: *kandel*

lemut znw. muskiet *Pinggir laut okèh lemut.* ‘Aan de rivierkant heb je veel muskieten.’

lèpèk znw. schotel(tje) *Nèk nyuguhi wédang wong tuwa, tyingkiré dilèmèki lèpèk.* ‘Als je voor oude mensen thee serveert, zet je een schotel(tje) onder het kopje.’

lilah *bijv nw.* paars *Wong sing nganggo klambi lilah kaé sapa?* ‘Wie is de persoon die een paars hemd draagt?’

lima *telw.* vijf SPECIFIEK: *siji, loro, telu, papat, nenem, pitu, wolu, sanga* ZIE OOK: *limang, limalas, selawé, sèket*

limalas *telw.* vijftien SPECIFIEK: *sewelas, rolas, telulas, patbelas, nembelas, pitulas, wolulas, sangalas* ZIE OOK: *lima, limang, selawé, sèket*

limang *bw.* vijf SPECIFIEK: *rong, telung, patang, nem, pitung, wolung, sangang* ZIE OOK: *lima, limalas, selawé, sèket*
limang atus *telw.* vijfhonderd

limangsèn *znw.* stuiver, vijfcent ZIE OOK: *duwit*

lindu *znw.* aardbeving *Negara sing keterak lindu terusakané gedé banget.* ‘Het land dat geteisterd wordt door een aardbeving, lijdt grote schade.’

lintang *znw.* ster *Lintang nèk mbengi kelap-kelip nèng langit.* ‘Bij nacht schitteren de sterren aan de hemel.’

lintyip *bijv nw.* puntig *Sunduk saté putyuké linyip.* ‘Saté stokjes zijn puntig.’

liri

1. *bijv nw.* zacht, van geluid *Nèk nyetèl radio sing liri waé.* ‘Als je de radio aanmaakt, zet het liever zacht.’ SYN: *liri* ANT: *banter* ZIE OOK: *alon*

liri-lirian *bw.* zachtjes *Ngomong liri-lirian waé bèn aja ènèng wong krungu.* ‘Praat liever zachtjes, want dan hoort niemand je.’ NB: Tegenwoordig gebruikt men ook **liri** als bijwoord inplaats van **liri-lirian**. ANT: *banter* ZIE OOK: *tyilik-tyilikan*

diliriké ww. zachter zetten *Télévisiné diliriké, aku gebrebege*. ‘Zet de televisie zachter, het stoort me.’ SYN: *dialonké* ANT: *dibanterké*

2. bw. langzaam *Nèk mlaku liri ora ndang kesel*. ‘Als je langzaam loopt, word je niet snel moe.’

SYN: *alon, nglemer* ANT: *banter, gelis*

lodong znw. glazen weckpot SYN: *jembung* ZIE
OOK: *botal, gelas, pot, tyingkir, mangkok*

lombok znw. peper *Aku nggolèk lombok nggo nyambel*. ‘Ik zoek naar peper om sambel van te maken.’ ZIE OOK: *pedes*

loro telw. twee SPECIFIEK: *siji, telu, papat, lima, nenem, pitu, wolu, sanga* ZIE OOK: *rong, rolas, rolikur*

lunyu bijvzw. glad *Aku keplèsèt amerga kamarmandiné lunyu*. ‘Ik ben uitgegleden omdat de badkamer glad is.’

luwangan znw. kuil *Kowé sing nggawé luwangan kurang jeru*. ‘Je moet die kuil nog dieper graven.’

mabur ww. vliegen *Manuk pirang-pirang pada mabur nang nduwur*. ‘Er vliegen heel wat vogels in de lucht.’

madu znw. honing *Nang endi sing dodol madu?* ‘Waar verkopen ze honing?’

maido ww. verwijten *Sakdurungé maido liyané, kowé kudu nyawang uripmu déwé*. ‘Voordat je anderen iets gaat verwijten, moet je eerst aan zelfonderzoek doen.’

maju ww. vooruitgaan *Sing njagong rada maju ta, aku tak njagong nang mburimu*. ‘Zit meer naar voren, ik ga achter jou zitten.’

mak *znw.* moeder, mama *Mak, apa aku mengko nèk wis lebar sing kerja éntuk dolan?* ‘Ma, mag ik straks als ik mijn werk af hebt, gaan wandelen?’
 ALGEMEEN: *sedulur* SPECIFIEK: *simbah, bapak, siwa, paman, bibik, kakang, mbakyu, adik, putu, tyanggah*

malang (ZIE *alangan*) *bijvzw.* dwars

maling *znw.* dief, inbreker *Sepatuku dityolong maling.*
 ‘De dief heeft mijn schoenen gestolen.’

mangga (VAR. VAN *kalamangga*) *znw.* spin

mangkok *znw.* een kleine schaal; glazen of porseleinen kom *Lumrahé nèk mangang saoto, diwadahi mangkok.* ‘Het is gebruikelijk dat men saoto in een kleine schaal opdient.’

mangsak, masak *ww.* koken *Wong wédok nèk nang omah, kerjanané masak isuk soré.* ‘Wanneer de vrouwen thuis zijn, koken ze ’s morgens en ’s middags.’

mantèn, ngantèn *znw.* bruidspaar, huwelijkspaar
Mantèn anyar njagong jèjèr-jèjèr nang jogan, lèmèké klasa. ‘Het nieuwe bruidspaar zit op een rietenmat naast elkaar op de vloer.’

mantèn lanang, ngantèn lanang *znw.* bruidegom
Manténé lanang dipatyaki, mergané arep ditemokké karo mantèn wédok. ‘De bruidegom werd aangekleed voor de ontmoeting met de bruid.’

mantèn wédok, ngantèn wédok *znw.* bruid *Mantèn wédok ditemokké, ngisuhi sikilé mantèn lanang.*
 ‘De bruid heeft tijdens de ontmoeting de voeten van de bruidegom gewassen.’

mantènan, ngantènan *znw.* trouwpartij, huwelijk
 NB: Dit woord wordt niet meer zo vaak gebruikt,

in plaats hiervan gebruikt men meer **kawinan**.

SYN: *kawinan*

mantèn-mantènan, ngantèn-ngantènan *znw.* een trouwpartijtje spelen (bij kinderen) *Hayuk ndelok, botyah-botyah pada main mantèn-mantènan*. ‘Kom kijken, de kinderen spelen een trouwpartijtje.’

mantèn wédok (ZIE **mantèn**) *znw.* bruid

mantènan (ZIE **mantèn**) *znw.* trouwpartij, huwelijk

mantèn-mantènan (ZIE **mantèn**) *znw.* een trouwpartijtje spelen (bij kinderen)

mantying *ww.* hengelen, vissen *Aku nggolèk tyatying arep tak nggo mantying*. ‘Ik zoek pieren om mee te hengelen.’

marani *ww.* ophalen *Samben dina, aku perlu ngerterké lan marani anakku sing sekolahé adoh*. ‘Elke dag moet ik mijn kind, dat ver op school zit, brengen en ophalen.’

mari *ww.* beter worden, genezen *Mbahku sing lara wis mari*. ‘Mijn oma die ziek was, is al beter.’

ANT: *lara* ZIE OOK: *waras*

mas *znw.* goud *Putu-putuné kabèh wis dikèki gelang mas karo mbahé*. ‘Al de kleinkinderen hebben een gouden armband gekregen van oma.’

masak (VAR. VAN **mangsak**) *ww.* koken

mata *znw.* oog *Nèk ndeplok lombok aja banter-banter, awas nyiprat nang mata*. ‘Als je peper stamp, moet je het niet te hard doen, anders springt het in je ogen.’

matya *ww.* lezen *Wong sing seneng matya buku, ajeg lali kerjanané.* ‘Mensen die ervan houden om boeken te lezen, vergeten vaak hun werk.’

mbah

1. *znw.* grootouder ALGEMEEN: *sedulur*

2. *znw.* oud persoon

mbah lanang *znw.* opa

mbah wédok *znw.* oma

mbah wédok (ZIE **mbah**) *znw.* oma

mbakyu, yu *znw.* oudere zus *Yu, aku sésuk diréwangi ngorèngi tyips ya?* ‘Zus, help je me morgen met chips bakken?’ ALGEMEEN: *sedulur*
SPECIFIEK: *simbah, bapak, mak, siwa, paman, bibik, kakang, adik, putu, tyanggah*

mbanyu (ZIE **banyu**) *bijvnnw.* waterig, vochtig

mbarep *bijvnnw.* eerste kind *Anakku sing mbarep ijk sekolah.* ‘Mijn eerste kind studeert nog.’ ZIE
OOK: *ragil*

mbatin *ww.* verlangen *Aku mbatin kapan nduwé omah déwé.* ‘Ik verlang er naar om een eigen huis te hebben.’

mbengi *znw.* ’s avonds, ’s nachts *Mbengi wayahé wong turu.* ‘s Avonds is het tijd om te slapen.’

mbésuk, suk *bw.* later, een onbepaald tijd in de toekomst. *Mbésuk aku ora ngerti kapang, aku nang nggonmu.* ‘Ik weet niet wanneer, maar één van de dagen kom ik thuis bij jouw.’ ZIE
OOK: *mengko*

sisuk, sésuk *znw.* morgen

sisuké, sésuké *znw.* overmorgen

suk minggu *bijvnnw.* aanstaand (komend) zondag

suk minggu ngarep *bijvnnw.* volgend week

suk sasi ngarep *bijvnnw.* volgend maand

suk taun ngarep *bijvww.* volgend jaar

mbiyèn *bw.* vroeger *Aku mbiyèn ijk tyilik seneng dolan.* ‘Vroeger toen ik jonger was hield ik van wandelen.’

mbrangkang *ww.* kruipen op handen en voeten
Botyah tyilik mbrangkang, nèk durung bisa mlaku.
‘Kleine kinderen kruipen, als ze nog niet kunnen lopen.’ ZIE OOK: *mrambat*

mburi *bw.* achterin, achter *Aku arep njagong nang mburi.* ‘Ik ga achterin zitten.’ *Montoré didèlèh nang mburi omah.* ‘Zet de auto achter het huis.’

memburiké *ww.* naar achteren schuiven *Krosiné dimemburiké.* ‘Schuif de stoel naar achteren.’

medun, mudun *ww.* naar beneden gaan/komen, afdalen *Botyah-botyah sing mènèk pada medun, mergané dityeluk bapaké.* ‘De kinderen komen naar beneden, omdat vader hen roept.’

ANT: *mungga*

meksa *ww.* dwingen *Aku ora meksa kowé kon kerja.* ‘Ik dwing je niet om te werken.’

memburiké (ZIE **mburi**) *ww.* naar achteren schuiven

menawa *bw.* misschien *Menawa aku mengko teka.* ‘Misschien kom ik straks.’ ZIE OOK: *mesti*

meneng *ww.* stil zijn, niet praten *Anak-anak dikongkon meneng lan ngrungokké nèk ènèng wong tuwa ngomong.* ‘Zeg de kinderen om stil te zijn en te luisteren als een oudere praat.’

meneng-menengan *bw.* in stilte, niet ruchtbaar maken *Okèh wong nduwé gawé meneng-menengan.* ‘Veel mensen vieren in stilte feest.’

mengarepké (ZIE **ngarep**) *ww.* naar voren schuiven of plaatsen

mengko, engko *bw.* straks, later *Mengko aku arep mulih vruku.* ‘Ik ga straks vroeg naar huis.’
Mengko jam telu aku budal. ‘Straks om drie uur vertrek ik.’ ZIE OOK: *sediluk, mbésuk, entes, mau, ndang, mbiyèn*

meteng (ZIE **weteng**) *ww.* zwanger

metu

1. *ww.* een bepaalde route nemen *Nèk aku metu dalan kéné ngliwati warung.* ‘Wanneer ik deze weg neem, kom ik langs een warung.’ *Kowé mau mlaku metu endi kok gelis?* ‘Je bent snel, welke route heb je gelopen?’ *Kana mlebu, metu lawang ngarep.* ‘Ga door de voordeur naar binnen.’ ZIE OOK: *liwat, boro*

2. *ww.* naar buiten komen, komen uit *Aku arep metu, nang njeruh sumuk.* ‘Ik ga naar buiten, binnen is het warm.’ *Kana metu, jogané arep tak saponi.* ‘Ga naar buiten, ik ga de vloer vegen.’ *Kapan, kowé sing metu sangka setrapan.* ‘Wanneer zal je uit de gevangenis komen?’
ANT: *mlebu*

metuné *ww.* naar buiten komen, komen uit *Tanggaku metuné soso nèk arep nang stur.* ‘Mijn buurvrouw komt alleen naar buiten als ze naar de winkel moet.’ *Malingé metuné sangka tyendéla.* ‘De dief is via het raam naar binnen en buiten gekomen.’

mlebu-metu *ww.* telkens naar binnen en buiten gaan, in en uit *Botyah tyilik-tyilik nèk dolanan seneng mlebu-metu nang omah.* ‘Kleine kinderen houden ervan om telkens in en uit te gaan, wanneer ze spelen.’

3. *ww.* niet meer in, opgeven (een groep, vereniging) *Wong iku wis metu sangka vereniging bal-balan.*

‘Die persoon is niet meer in de voetbalvereniging.’

4. *ww.* uitkomen (planten), vrucht dragen *Mbahé sing nandur semangka wis metu wohé.* ‘De watermeloen die opa had geplant draagt al vruchten.’

mikir (ZIE **pikiran**) *ww.* denken

mili *ww.* stromen *Banyuné laut mili banter.* ‘Het water in de rivier stroomt snel.’ ZIE OOK: **mblabar**

milyun *telw.* miljoen

minggu *znw.* zondag ALGEMEEN: *seminggu*
SPECIFIEK: *senèn, selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

miskin *bijvww.* weeskind

mlaku *ww.* lopen *Botyah tyilik nèk blajar mlaku, golèk tyekelan.* ‘Kleine kinderen die leren lopen, zoeken houvast.’

mlebu *ww.* binnengaan, binnenkomen *Kowé mau mlebu sangka lawang endi?* ‘Door welke deur ben je naar binnen gegaan?’ ANT: *metu*

mlebu-metu (ZIE **metu**) *ww.* telkens naar binnen en buiten gaan, in en uit

mlempem *bijvww.* niet krokant (van chips, popcorn, beschuit, wafel, pinda, enz.) *Pèyèké nèk ora diwadahi nang èmbèr ditutup rapet mlempem.* ‘Als de pèyèk niet in een goed afsloten emmer wordt bewaard, zal het niet meer krokant zijn.’
ANT: *kemripik* ZIE OOK: *mbanyu, jemèk, teles, malem*

mlempem-mlempem *bijvww.* niet krokant *Panganané mlempem-mlempem.* ‘De lekkernijen zijn niet meer krokant, ze zijn zacht.’

molai *ww.* beginnen, starten *Awaké déwé molai kerja jam wolu.* ‘We beginnen om acht uur te werken.’

ZIE OOK: *miwiti*

montor

1. *znw.* auto *Montor sing nang kampu kaé wèké sapa kok apik timen.* ‘Van wie is die mooie auto daar onder het afdakje?’

2. *znw.* voertuig

montor bus *znw.* bus

morat-marit *bijv nw.* warboel, verwarring, door elkaar *Kono gombalan sing morat-marit kaé ditotohi.* ‘Ga die kleren, die door elkaar liggen, regelen.’

mrambat *ww.* langzaam voortgaan, kruipen, verspreiden *Suketé sing mrambat, perlu dibabati.* ‘Het gras dat zich verspreidt, moet gewied worden.’ ZIE OOK: *mbrangkang*

mubeng *ww.* draaien *Anginé maraké kitirané mubeng.* ‘De wind laat de molen draaien.’ ZIE OOK: *puter*

mudun (VAR. VAN **medun**) *ww.* naar beneden gaan/komen, afdalen

mulangi *ww.* onderwijzen, leren

mulih *ww.* naar huis gaan *Kerjananku wis rampung kok, saiki aku arep mulih.* ‘Ik ben klaar met mijn werk, ik ga nu naar huis.’

mundur *ww.* achteruit gaan

mungsuh *znw.* vijand *Wong sing seneng tukaran, nduwe mungsuh okèh.* ‘Mensen die graag ruzie zoeken, hebben veel vijanden.’ ANT: *kantya*

murah *bijv nw.* goedkoop, niet duur *Wong okèh seneng tuku barang murah.* ‘Veel mensen houden ervan om goedkope goederen te kopen.’ ANT: *larang*

nambani (ZIE **tamba**) *ww.* genezen, beter maken

nangis *ww.* huilen *Okèh botyah sing pada sekolah sepisanan, nangis.* ‘Veel kinderen die voor het eerst naar school gaan, huilen.’

narik *ww.* trekken *Nang kebonan kowé ijik weruh jaran narik grobak.* ‘Op het platteland zie je de paarden nog karren trekken.’

ndandani (ZIE **dandan**) *ww.* reparatie werk doen

ndang (VAR. VAN **endang**) *bw.* direct, gauw, vlug

ndas (VAR. VAN **endas**) *znw.* hoofd

ndasé (ZIE **endas**) *znw.* kop (hoofd van een dier)

ndelik *ww.* verbergen, schuilen *Botyah tyilik seneng ndelik nang mburiné yapung maké.* ‘Kleine kinderen houden ervan om achter moeders rokken te schuilen.’

ndelok *ww.* kijken *Nèk arep ngabrah dalan kowé kudu ndelok kiwa-tengen ndisik.* ‘Als je veilig wilt oversteken moet je eerst naar links en rechts kijken.’

ndi (VAR. VAN **endi**) *bw.* waar?

ndodok *ww.* hurken *Kowé ngapa apa kok ndodok nang kono?* ‘Wat doe je? Je zit daar zo gehurkt.’

ndok (VAR. VAN **endok**) *znw.* ei

ndongèng *ww.* vertellen *Wong nèk tyampur pada seneng ndongèng.* ‘Wanneer mensen bij elkaar zijn, vertellen ze graag.’

nduwé *ww.* hebben, bezitten *Kowé nduwé apa?* ‘Wat heb (bezit) je?’

nem *bw.* zes SPECIFIEK: *rong, telung, patang, limang, pitung, wolung, sangang* ZIE OOK: *nenem, nembelas, nemlikur, sewidak*

nem atus *telw.* zeshonderd

nem èwu *telw.* zesduizend

nembelas *telw.* zestien SPECIFIEK: *sewelas, rolas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, wolulas, sangalas* ZIE OOK: *nem, nenem, nemlikur, sewidak*

nembung *ww.* vragen *Botyah-botyah nèk arep dolan, kudu nembung wong tuwané ndisik.* ‘De kinderen vragen hun ouders toestemming of ze uit mogen.’ SYN: *takon*

nemlikur *telw.* zesentwintig SPECIFIEK: *selikur, rolikur, telulikur, patlikur, selawé, pitulikur, wolulikur, sangalikur* ZIE OOK: *nem, nenem, nembelas, sewidak*

nemokké *znw.* naam van een bepaald javaans ritueel tijdens een bruiloftceremonie *Sing nemokké mantèn mengko soré.* ‘Vanmiddag vindt het **nemokké** ritueel van het bruidspaar plaats.’ ZIE OOK: *sikum, lalar, mantèn, kawin*

[VAN: *temu*]

ditemokké *ww.* het plaats vinden van de ontmoeting van het bruidspaar *Ngantèné wis ditemokké.* ‘Het bruidspaar heeft elkaar al ontmoet (in een ceremonie).’

nemokké (ZIE **temu**) *ww.* iets vinden voor iemand

nemu (ZIE **temu**) *ww.* vinden

nemu akal (ZIE **temu**) *ww.* idee krijgen of een plan hebben

nenem *telw.* zes SPECIFIEK: *siji, loro, telu, papat, lima, pitu, wolu, sanga, sepuluh* ZIE OOK: *nem, nembelas, nemlikur, sewidak*

nèng ngarep (ZIE **ngarep**) *bw.* voorin, voorop

ngabang (ZIE **abang**) *ww.* rood kleuren

ngaboti (ZIE **abot**) *ww.* iets meer belangrijk vinden

ngabot-ngaboti (ZIE **abot**) *ww.* zwaarder maken

ngabrah *ww.* oversteken *Nèk kowé arep ngabrah dalam kudu sing ati-ati.* ‘Als je de straat wil oversteken, moet je voorzichtig zijn.’

ngadoh (ZIE **adoh**) *ww.* uit de buurt, ver gaan, op een afstand

ngadohi (ZIE **adoh**) *ww.* op een afstand houden

ngadusi (ZIE **adus**) *ww.* iemand of dieren baden

ngajèni *ww.* respecteren, eerbiedigen *Ora kabèh botyah ngajèni karo wong tuwa.* ‘Niet alle kinderen respecteren hun ouders.’

ngalang-ngalangi (ZIE **alangan**) *ww.* hinderen, belemmeren

ngambakké (ZIE **amba**) *ww.* breder maken

ngangsu *ww.* water halen *Nèng kebonan nèk wajahé terang, kudu ngangsu banyu got.* ‘In de droge tijd, moet men op plantage water halen in de trens.’
SYN: *nimba*

ngantèn (VAR. VAN **mantèn**) *znw.* bruidspaar, huwelijkspaar

ngantèn lanang (VAR. VAN **mantèn lanang**
ONDER **mantèn**) *znw.* bruidegom

ngantèn wédok (VAR. VAN **mantèn wédok**
ONDER **mantèn**) *znw.* bruid

ngantènan (VAR. VAN **mantènan** ONDER **mantèn**) *znw.*
trouwpartij, huwelijk

ngantèn-ngantènan (VAR. VAN **mantèn-mantènan**
ONDER **mantèn**) *znw.* een trouwpartijtje spelen
(bij kinderen)

ngantyani (ZIE **kantya**) *ww.* vergezellen, begeleiden

ngapura *znw.* vergeving, vergiffenis *Sing salah pada njaluk ngapura.* 'De schuldigen vragen om vergeving.'

ngarep

1. *bw.* voorin, voorop *Lawang ngarep dibukak bèn padang.* 'Maakt de voordeur open, dan is er meer licht.' ANT: **mburi** ZIE OOK: **arep**

nèng ngarep *bw.* voorin, voorop *Aku nèk ndelok ludruk, seneng njagong nèng ngarep.* 'Als ik naar een toneelstuk kijk, hou ik ervan om voorin te zitten.'

ngarepan *znw.* de voorzijde, voorkant *Nang ngarepan omah moro silir.* 'Aan de voorzijde van het huis is het koeler.' ANT: **mburi**

ngarep-mburi *bw.* achter elkaar, na elkaar *Aku sing njagong ngarep-mburi karo kowé.* 'Ik zat vlak achter jouw.' *Aku wingi sing mulih ngarep-mburi karo kowé.* 'Gisteren was ik kort na jouw naar huis gegaan.' ZIE OOK: **jèjèr**

ngarep-mburi *bijv nw.* voor en achter *Kaosé ngarep-mburi pada waé.* 'De trui is aan de voor- en achterkant hetzelfde.'

mengarepké, ngarepké *ww.* naar voren schuiven of plaatsen *Krosiné arep tak mengarepké, aku sing nulis bèn gampang.* 'Ik ga die stoel naar voren schuiven, zodat ik makkelijker kan schrijven.'

ANT: **memburiké** ZIE OOK: **sandik**

pengarep *znw.* leider, hoofd, baas, voorman

2. *bijv nw.* volgend, aanstaand, komend (m.b.t. dagen van de week) *Suk setu ngarep tanggaku nduwé*

gawé. ‘Volgend week zaterdag heeft mijn buurvrouw feest.’ *Saiki aku arep ngresiki omah, suk minggu ngarep wis bada.* ‘Nu ga ik mijn huis schoonmaken, volgend week is het al idul-fitre.’

ZIE OOK: *wingi*

ngarep-ngarep *ww.* verwachten, verlangen, uitkijken naar, hopen *Wong tuwané nèk wayahé bada pada ngarep-ngarep anaké sing manggoné adoh.* ‘Op bodo verwachten de ouders hun kinderen die ver wonen op bezoek.’

ngarepan (ZIE **ngarep**) *znw.* de voorzijde, voorkant

ngarepké (VAR. VAN **mengarepké** ONDER **ngarep**) *ww.* naar voren schuiven of plaatsen

ngarep-mburi (ZIE **ngarep**) *bijvzw.* voor en achter

ngarep-ngarep (ZIE **ngarep**) *ww.* verwachten, verlangen, uitkijken naar, hopen

ngawé *ww.* wenken, wuiven *Maké ngawé awaké déwé kon ndang mlaku gelis.* ‘Moeder wenkt ons om sneller te lopen.’

ngawinké (ZIE **kawin**) *ww.* iemand de huwelijksceremonie laten verrichten

ngédani (ZIE **édan**) *ww.* gek doen, grappig doen

ngedum *ww.* verdelen *Nèk gendurenan, kudu ènèng sing ngedum.* ‘Bij een offerfeest moeten er mensen zijn die het eten verdelen.’

ngelih *ww.* honger hebben *Sing durung mangán sega pada ngelih.* ‘Degenen die nog niet hebben gegeten, hebben honger.’

ngendi-ngendi (ZIE **endi**) *bw.* overal, ergens

ngendok (ZIE **endok**) *ww.* eieren leggen

ngepèk *ww.* plukken *Ngepèk janganan arep tak janganan.*
'Pluk groenten om te koken.' SYN: *unduh*

ngerti *ww.* kennen, weten *Aku durung ngerti nèk kowé saiki tuku omah anyar.* 'Ik wist nog niet dat je nu een nieuw huis heb gekocht.' ZIE OOK: *kenal*

ngétok *ww.* verschijnen, tonen *Botyah sing ndelik mau, saiki wis ngétok.* 'Het kind dat zich verscholen had komt nu te voorschijn.'

nggak *bw.* niet, neen

nggampangké (ZIE *gampang*) *bijv nw.* weinig inspanning vergen, niet moeilijk, van gemak houden

nggawé (ZIE *gawéan*) *ww.* maken

nggiling *ww.* malen *Nèk arep nggawé sambal petyel, kudu nggiling katyangé ndisik.* 'Als je pindasaus wil maken, moet je de pinda eerst malen.'

nggon *znw.* verblijfplaats *Wong sing omahé kobong, saiki ora nduwé nggon.* 'De persoon, wiens huis was afgebrand, heeft nu geen verblijfplaats.'

nggugu *ww.* gehoorzamen, geloven *Anak kudu nggugu wong tuwané.* 'Kinderen moeten hun ouders gehoorzamen.'

ngilo *ww.* zich spiegelen *Ora apik nèk kowé ngilo nang ngilon sing petyah.* 'Het is niet goed om in een gebroken spiegel te kijken.'

ngilon *znw.* spiegel

ngindik *ww.* op de loer liggen *Sekauté ngindik maling sing arep nyolong.* 'De politie ligt op de loer, om de dief te pakken.'

ngingu *ww.* kweken *Aku ngingu pitik, mergané arep nduwé gawé.* ‘Ik kweek kippen, omdat ik een feest ga geven.’

nglayangi (ZIE *layang*) *ww.* een brief schrijven

nglemer *bijvww.* traag, langzaam, saai, slap *Kura mlakuné nglemer.* ‘Een schildpad loopt traag.’
ANT: *gelis, banter* ZIE OOK: *alon, liri, nglemer*

ngomah (ZIE *omah*) *voorz + znw.* in het huis, thuis

ngombé *ww.* drinken *Paké nèk arep budal kerja, ngombé wédang anget ndisik nang omah.* ‘Voordat pa naar het werk gaat, drinkt hij eerst een kopje warme thee thuis.’
TEGENGESTELDE: *ngelak*

ngoyak *ww.* vervolgen, jagen *Botyah-botyah pada ngoyak kutying sing nyolong iwak.* ‘De kinderen jagen de kat, die vlees gestolen had, na.’

ngrembuk *ww.* bespreken

ngréwangi (ZIE *réwang*) *ww.* helpen

ngrumati *ww.* verzorgen, onderhouden *Wong tuwaku sing ngrumati anakku, nak tak tinggal kerja.* ‘Mijn ouders verzorgen (letten op) mijn kind, als ik aan het werk ben.’

ngrusak *ww.* vernietigen, afbreken *Wongé nesu terus ngrusak sembarang.* ‘Die persoon was boos en vernietigde alles.’

ngumpul *ww.* samenkomen, bijeenkomen *Wargané pasamuhan, pada ngumpul nang gréja.* ‘De gemeenteleden komen samen in de kerk.’

nimba *ww.* water putten

njaba *bw.* buiten

njengking ww. bukken *Nèk njengking suwi gezeré lara.*
'Als je lang bukt, doet je rug pijn.'

nonton ww. kijken, aanschouwen *Botyah-botyah sing nonton pada ngadek.* 'De kinderen die keken, stonden op.' ZIE OOK: **ndelok**

nuju ww. streven, bereiken *Angger wong nuju sak interé nang uripé.* 'Elk mens doet zijn best om iets te bereiken in zijn leven.'

nunut ww. meegaan als passagier *Aku samben ésuk, nèk budal kerja nunut tanggahku sing nduwé montor.* 'Elke morgen rij ik met mijn buren die een auto hebben, mee naar het werk.'

nyambutgawé ww. werken, arbeiden *Wong sing petel, pada seneng nyambutgawé.* 'Ijverige mensen houden van werken.'

nyampuri (ZIE **tyampur**) ww. vermengen

nyawang ww. observeren, gadeslaan, kijken *Aku arep njagong nang pinggir dalan, karo nyawang wong liwat.* 'Ik ga langs de straat zitten kijken naar mensen die voorbij gaan.'

nyebar ww. zaaien *Nyeban isi lombok ora ènèng sing tukul.* 'We hadden peperpitten gezaaid, maar geen één is uitgekomen.'

nyèlèngi (ZIE **tyèlèngan**) ww. geld sparen

nyuwun ww. verzoeken *Enèng kerjanaan okèh, mergané aku nyuwun kowé kon ngrewangi.* 'Er is veel werk, daarom verzoek ik u om te helpen.'

SYN: **kersa** ZIE OOK: **njaluk**

nyuwun amit ww. verontschuldigen *Aku nyuwun amit, kowé ta kon ngentèni suwi.* 'Verontschuldig me, dat ik u zolang heb laten wachten.'

obah ww. bewegen, verroeren *Asuné sing ditendang montor wis ora obah, mesti mati.* ‘De hond die werd aangereden door een auto beweegt niet, misschien is hij dood.’ *Godongé obah kenèng angin.* ‘De bladeren bewegen door de wind.’ *Botyah iku nèk kadung ndelok tévé ora obah.* ‘Als die jongen naar de televisie begint te kijken, verroert hij zich niet.’ ZIE OOK: *anteng*

obah-obah ww. bewegen, verroeren *Nèk tak potongi aja obah-obah mengko ndak èlèk.* ‘Als ik nog bezig ben je haren te knippen, moet je niet bewegen, anders wordt het niet mooi.’

okèh *bijv*nw. veel

omah *znw.* huis, woning *Maké nang omah nganam klasa.* ‘Moeder is thuis bezig een rietenmat te weven.’ *Omahé sakbekakasé kobong kabèh.* ‘Dat hele huis is met inboedel en al afgebrand.’ ZIE OOK: *nggon, kombong, kandang, kampu, èmpèr-èmpèran*

ngomah *voor*z + *znw.* in het huis, thuis *Nèk mlebu ngomah aja nganggo sepatu, mengko ndak jogané reget.* ‘Als je in huis gaat, trek je schoenen uit anders wordt de vloer vuil.’

omah watu *znw.* stenenhuis

omah plangah *znw.* houtenhuis

omah-omah ww. zelfstandig wonen als man en vrouw, gezinsvorming *Sedulurku saloké wis pada omah-amah.* ‘Een paar familieleden van mij wonen al zelfstandig en hebben een eigen gezin.’

omah-omahan ww. huisje spelen *Botyah-botyah pada main omah-omahan.* ‘De kinderen spelen huisjes.’

sakomah *telw* + *znw.* één huis, één gezin, mensen die samen in één huis wonen. *Wong sakomah iku kabèh nèk lunga bareng.* ‘De mensen van dat huis gaan altijd samen weg.’ *Manggoné sakomah karo wong tuwané.* ‘Ze wonen bij de ouders in.’

sakomahé *voorz + znw.* samen met het huis
Keboné didol sakomahé. ‘Het perceel wordt
samen met het huis verkocht.’

sakomah-omah *voorz + znw.* als een huis
Kamarmandiné gedéné sakomah-omah. ‘De
badkamer is zo groot als het huis.’

omah-omah (ZIE **omah**) *ww.* zelfstandig wonen als
man en vrouw, gezinsvorming

omah-omahan (ZIE **omah**) *ww.* huisje spelen

opah *znw.* beloning *Aku ngréwangi ngarit mamangku
samben soré, terus samben setu éntuk opah.* ‘Elke
middag help ik mijn oom gras snijden en des
zaterdags krijg ik een beloning.’

orak, orah

1. *bw.* niet, geen *Kowé nèk tak kongkon orak gelem,
nggak éntuk dolan.* ‘Als je niet wilt gaan wanneer
ik jouw stuur, dan mag je niet wandelen.’ *Aku
orak ngongkon kowé nang setat.* ‘Ik heb je niet
naar de stad gestuurd.’ *Orak aku ngongkon kowé
nang setat.* ‘Ik was het niet, die je naar de stad
heb gestuurd.’ SYN: *nggak* ANT: *ya* ZIE OOK: *aja*

wis orak *bw.* niet meer *Apa wis orak mbok
pangan?* ‘Ga je het niet meer eten?’ *Wis orak
nduwé.* ‘Ik heb niet meer.’

apa orak *bw.* of niet? *Kowé mulih apa orak?* ‘Ga
je mee naar huis of niet?’

karo orak *bw.* en die niet *Wong sing pinter karo
orak, séjé.* ‘Er is verschil tussen iemand die knap
is en iemand die het niet is.’

oraha, oraka *bw.* al niet, al geen *Oraha tuku
larang-larang, nanging duwité ya entèk.* ‘Al koop
je geen dure dingen, toch raak je geld op.’ *Pada
ngerti déwé-déwé, oraha tak kongkong ngolèk
woh-wohan.* ‘Ze weten uit zichzelf, al stuur ik ze
niet om vruchten te zoeken.’ *Oraha nduwé, ya*

ènèng sing ngekèki. ‘Al heb je niet, toch is er iemand die je geeft.’ SYN: *wasi*

orahné *bw.* in tegenstelling met *Orahné nak tak entèké, tak ngèngèhi.* ‘Ik zal niet alles opmaken, ik laat wel wat voor jouw.’ *Aja wedi, orahné nak tak dol karo wong liyané.* ‘Wees niet bang, ik zal het niet aan iemand anders verkopen.’ NB: In plaats van **orahné** zeggen de jongeren tegenwoordig ook **orak, ..., orak.** Bijvoorbeeld, **orak nak tak dol karo wong liyané orak.**

2. *bw.* nee (als antwoord) *Bukuné mbok gawa? Orak, aku lali.* ‘Heb je dat boek gebracht? Nee, ik ben het vergeten.’

padang *bijv nw.* helder, licht (van dag) *Nèk padang sembarang-mbarang kètok.* ‘In het licht, ziet men alles.’ ANT: *peteng* ZIE OOK: *awan*

pager *znw.* beschutting, omheining *Tanduranku arep tak délèhi pager, bèn ora dityèkèri petik.* ‘Ik ben van plan een omheining voor mijn planten te maken, zodat de kippen er niet aan pikken.’

pak *znw.* vader

pamit *ww.* melden *Nèk arep nang endi-endi, kudu pamit ndisik.* ‘Als je ergens wilt gaan, moet je eerst melden.’

pamit mundur *ww.* afscheid nemen *Aku mulih pamit mundur.* ‘Ik neem afscheid voor het naar huis gaan.’

panas *bijv nw.* heet *Nèk nggorèng iwak lengané wis panas, ora kelèt nang wajan.* ‘Als je vis in hete olie bakt, kleeft het niet aan de pan.’ ANT: *adem* ZIE OOK: *pedis, sumuk*

panèn *ww.* oogsten (van padi) *Nèk dong terang wayahé panèn pari.* ‘In de droge tijd is het tijd om rijst te oogsten.’ SYN: *ngènèni*

pangan *znw.* voedsel

papat *telw.* vier ZIE OOK: *patang, patbelas, patlikur*

pari *znw.* rijstplant *Sing pada nduwé sawah, pada nandur pari.* ‘Mensen die een rijstveld hebben, planten rijst.’

pasa *znw.* vasten *Wong sing pada pasa mangané nèk wayah mbengi.* ‘Mensen die vasten, eten pas ’s avonds.’

pasar *znw.* markt *Nèng pasar ènèng sak wernané dagangan.* ‘Op de markt worden vele dingen verkocht.’

pasrah *ww.* overdragen, teruggeven, afstaan *Aku mau wis pasrah karo wong sing nang omah.* ‘Ik heb het overgedragen aan de mensen die thuis zijn.’

patang *bw.* vier ZIE OOK: *papat, patbelas, patlikur*
patang puluh *telw.* veertig ZIE OOK: *puluh*

patbelas *telw.* veertien ZIE OOK: *papat, patang, patlikur*

patlikur *telw.* vierentwintig SPECIFIEK: *selikur, rolikur, telulikur, selawé, nemlikur, pitulikur, wolulikur, sangalikul* ZIE OOK: *papat, patang, patbelas*

payung *znw.* paraplu *Payung saiki regané larang, nanging gelis rusak.* ‘Nu zijn de paraplu’s duur en ze gaan gauw stuk.’

pedes *bijv nw.* peper (smaak) ZIE OOK: *lombok*

pengarep (ZIE **ngarep**) *znw.* leider, hoofd, baas, voorman

penting *bijv nw.* de mate van belangrijkheid

pésó *znw.* mes SPECIFIEK: *séndok, porok*

peteng *bijv nw.* donker ANT: *padang* ZIE OOK: *mbengi*

pikiran *znw.* gedachten, mening, opinie *Aku ora setuju karo pikiranmu.* ‘Ik ben het niet eens met jouw mening.’

mikir *ww.* denken *Kowé mikir apa, njagong kok songgohan?* ‘Waarom zit je zo bedenkelijk, waaraan denk je?’ ZIE OOK: *mbatin, ngagas*

pinggir *znw.* rand, kant (van straat, water) *Pinggir gotro kéné arep tak tanduri wit-witan.* ‘Aan deze kant van de goot, ga ik planten.’

pinter *bijv nw.* knap, ontwikkelt, handig *Nèk arep nduwèni pangat gedé kudu sekolah sing pinter.* ‘Als je een titel wil behalen, moet je knap zijn op school.’ ANT: *goblog*

pipi *znw.* wang *Aku nduwé kukul okèh nang pipi.* ‘Ik heb veel puistjes op mijn wangen.’

pirang *bw.* hoeveel

pirang-pirang *bijv nw.* heel veel *Nang sukèt kana, ènèng semut pirang-pirang.* ‘Daar in het gras, zijn er heel veel mieren.’ ZIE OOK: *okèh*

piranti *znw.* gereedschap *Nèk arep nggawé apa-apa, kowé kudu nduwé piranti.* ‘Als je iets wil maken, heb je gereedschap nodig.’

piring *znw.* bord *Patyitané diwadahi piring, kanggo nyuguhi dayohé.* ‘Zet de versnapperingen voor de gasten op een bord.’

pitu *telw.* zeven SPECIFIEK: *siji, loro, telu, papat, lima, nenem, wolu, sanga* ZIE OOK: *pitung, pitulas, pitulikur*

pitulas *telw.* zeventien SPECIFIEK: *sewelas, rolas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, wolulas, sangalas* ZIE OOK: *pitu, pitung, pitulikur*

pitulikur *telw.* zevenentwintig SPECIFIEK: *rongpuluh, selikur, rolikur, telulikur, patlikur, selawé, nemlikur, wolulikur, sangalikul* ZIE OOK: *pitu, pitung, pitulas*

pitung *bw.* zeven

pitung puluh *telw.* zeventig

pitung atus *telw.* zevenhonderd

pitung èwu *telw.* zeventuizend

pitung atus (ZIE **pitung**) *telw.* zevenhonderd

pitung èwu (ZIE **pitung**) *telw.* zeventuizend

pokoké *bijv nw.* belangrijk, wezenlijk *Trésna iku pokoké nang urip kéné.* ‘Liefde is belangrijk in dit leven.’

ponakan *znw.* neef, nicht

porok *znw.* vork *Nèk mangan bakmi, nganggo porok.* ‘Bami eet je met een vork.’ SPECIFIEK: *péso, séndok*

prau *znw.* korjaal *Ora kabèh wong wani numpak prau.* ‘Niet alle mensen durven in een korjaal te gaan.’ ZIE OOK: *boto, kapal*

prawan *znw.* jong meisje van huwbare leeftijd *Kowé isik nduwè anak prawan pira?* ‘Hoeveel huwbare kinderen heb je nog?’

prekara *znw.* onderwerp *Nang sambén vergadering ènèng prekara sing kudu dingrembuk.* ‘Op elke vergadering is er onderwerp dat men moet bespreken.’

pretyaya *ww.* geloven *Aku pretyaya marang kowé, amerga kowé ora tau ngapusi.* ‘Ik geloof je, omdat je altijd de waarheid spreekt.’

puluh *znw.* tiental SPECIFIEK: *atus, èwu*

sepuluh *znw.* tien SPECIFIEK: *rong puluh, telung puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh, satus*

pupon *bijv nw.* aangekweekt

puter *ww.* draaien (knop), aanzetten

putih *bijv nw.* wit ALGEMEEN: *klér*

putu *znw.* kleinkind

putusan *znw.* beslissing *Nèk arep njikuk putusan, kudu dimikir sing apik ndisik.* ‘Voordat je een beslissing neemt, moet je er eerst goed over nadenken.’

ragil *bijv nw.* jongste

rambut *znw.* hoofdhaar *Wong jawa nèk anaké umur selapan, rambuté dityukur.* ‘Als de kinderen zes weken oud zijn, worden volgens een javaans gewoonte hun haren geschoren.’

ramé *bijv nw.* druk, rumoerig *Botyah-botyah pada ramé, mergané maké ora nang omah.* ‘De kinderen zijn druk, omdat hun moeder niet thuis is.’ SYN: *anteng*

ramé-ramé *znw.* activiteiten met drukte en lawaai zoals een feest *Ing saben negara ènèng ramé-ramé ana ing dina kamerdekahan.* ‘In elk land wordt er feest gevierd op de onafhankelijkheids dag.’

rampung *ww.* afgelopen, eindigen *Kowé sing kerja apa wis rampung, kok wis njaluk bayar.* ‘Ben je al klaar met werken, dat je nu om betaling vraagt?’
ZIE OOK: *wis*

rasané

1. *znw.* gevoelens
2. *znw.* smaak

ratyun *znw.* vergif *Tikusé mangan ratyun, terus pada mati kabèh.* 'De muizen hebben vergif gegeten, nu zijn ze allemaal dood.'

rebo *znw.* woensdag ALGEMEEN: *seminggu*
SPECIFIEK: *senèn, Selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

reget *bijvww.* vuil ANT: *resik*

resik *bijvww.* schoon *Iwaké kono ndang digorèng wis tak kumbah resik.* 'Ga de vis gauw bakken, ik heb het al schoon gewassen.' ANT: *reget*
diresiki *ww.* schoonmaken *Sepatuné reget, kudu diresiki.* 'Die schoenen zijn vuil, ze moeten schoongemaakt worden.'

rèwang *znw.* helpen *Wong nèk arep nduwé gawé ngongkon wong rèwang okèh.* 'Als iemand feest heeft, vraagt hij veel mensen om te helpen.'
ngréwangi *ww.* helpen *Aku seneng ngréwangi wong sing ora nduwé.* 'Ik hou ervan om arme mensen te helpen.'

rèwèl *bijvww.* lastig, huilerig (bij kinderen) *Botyah tyilik nèk lara rèwèl waé.* 'Kleine kinderen die ziek zijn, doen lastig.'

ringgitan (VAR. VAN **sringgit**) *znw.* rijksdaalder (twee gulden en vijftig centen)

rinowengi *znw.* dag en nacht *Rinowengi aku mikir kowé.* 'Dag en nacht heb ik aan jou gedacht.'
OOK: *mbengi, awan*

rokok *znw.* sigaret *Nang setur ènèng rokok sakwernané.* 'In de winkel zijn er verschillende soorten sigaretten.'

rolas *telw.* twaalf SPECIFIEK: *sewelas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, wolulas, sangalas* ZIE OOK: *loro, rong, rolikur*

rolikur *telw.* tweeëntwintig SPECIFIEK: *selikur, telulikur, patlikur, selawé, nemlikur, pitulikur, wolulikur, sangalikur* ZIE OOK: *loro, rong, rolas*

rong *bw.* twee SPECIFIEK: *telung, patang, limang, nem, pitung, wolung, sangang* ZIE OOK: *loro, rolas, rolikur*

rong puluh *telw.* twintig SPECIFIEK: *sepuluh, telung puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh*

rong atus *telw.* tweehonderd SPECIFIEK: *satus, telung atus, patang atus, limang atus, nem atus, pitung atus, wolung atus, sangang atus*

rong atus (ZIE **rong**) *telw.* tweehonderd

roti *znw.* brood *Wong okèh nèk ésuk pada sarapan roti.* ‘s Morgens gebruiken veel mensen brood als ontbijt.’

rukun *bw.* toegankelijk, aangepast, bereikbaar *Kowé perlu sing rukun karo kanya-kanyané.* ‘Je moet je kunnen aanpassen bij je vrienden.’

sabar *bijvzw.* geduldig *Nèk mblajari wong sing durung pinter, perlu sing sabar.* ‘Als je iemand die nog niets weet onderwijst, moet je geduldig zijn.’

sakdurungé (ZIE **durung**) *vgw.* voordat, voordien

sakétyé *znw.* één dubbeltje

sakomah (ZIE **omah**) *telw* + *znw.* één huis, één gezin, mensen die samen in één huis wonen.

sakomahé (ZIE **omah**) *voorz* + *znw.* samen met het huis

sakomah-omah (ZIE **omah**) *voorz + znw.* als een huis

saksèn *znw.* één cent

salah *znw.* fout, schuld, foutief *Wong sing salah ora gelem disalahké.* 'Iemand die fout is, wil niet beschuldigd worden.'

salaman *znw.* handdruk *Wong-wong nèk mbagèké karo salaman tangan.* 'Mensen begroeten elkaar met een handdruk.'

salin *ww.* verkleden

sambatan *ww.* helpen (met een werk dat iemand niet zelf kan doen meestal burenhulp) *Nèk nduwé gawé, wong lanang-lanang pada sambatan nggawé kampu.* 'Op een feest, helpen de mannen met het opzetten van de tent.' ZIE OOK: *réwang*

sandangan *znw.* kleren *1 Sandangan sing reget-reget iki, mengko tak kumbahi.* 'Deze vuile kleren, ga ik straks wassen.' ZIE OOK: *salin*

sanga *telw.* negen SPECIFIEK: *siji, loro, telu, papat, lima, nenem, pitu, wolu* ZIE OOK: *sangang, sangalas, sangalikir*

sangalas *telw.* negentien SPECIFIEK: *sewalas, rolas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, wolulas* ZIE OOK: *sanga, sangang, sangalikir*

sangalikir *telw.* negenentwintig SPECIFIEK: *rong puluh, selikur, rolikur, telulikur, patlikur, selawé, nemlikur, pitulikur wolulikur* ZIE OOK: *sanga, sangang, sangalas*

sangang *bw.* negen SPECIFIEK: *rong, telung, patang, limang, nem, pitung, wolung* ZIE OOK: *sanga, sangalas, sangalikir*

sangang puluh *telw.* negentig SPECIFIEK: *sepuluh, rong puluh, telung puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, wolung puluh*

sangang atus *telw.* negenhonderd

sangang èwu *telw.* negenduizend

sangang atus (ZIE **sangang**) *telw.* negenhonderd

sangang èwu (ZIE **sangang**) *telw.* negenduizend

sangka kadohan (ZIE **adoh**) *znw.* vanuit de verte

santen *znw.* kokosmelk *Santen sing nang kendil dirubung semut.* ‘Mieren zijn aan de kokosmelk in die pot gegaan.’

sapu *znw.* bezem *Sapu sing dienggo nyapu njaba, mbok dèlèh endi?.* ‘Waar heb je die bezem die gebruikt wordt om buiten te vegen, gezet?’

sarapan *ww.* ontbijten *Sakdurungé budal kerja, kudu sarapan ndisik.* ‘Voordat je naar het werk gaat, moet je eerst ontbijten.’

satus *telw.* eenhonderd SPECIFIEK: *rong atus, telung atus, patang atus, limang atus, nem atus, pitung atus, wolung atus, sangang atus* ZIE OOK: *siji, sepuluh, sewelas, sèket, sèwu*

sawah *znw.* rijstveld *Samben dina pada kerja nang sawah wayahé panèn.* ‘Er wordt elke dag op het rijstveld gewerkt in de oogstijd.’

sawang *znw.* spinneweb ZIE OOK: *kalamangga*

sdulur (VAR. VAN **sedulur**) *znw.* familieleden

sedi *bijv nw.* droevig, verdrietig *Anaké lara wong tuwané pada sedi.* ‘De ouders zijn verdrietig, omdat hun kind ziek is.’ ANT: *bungah*

sedituk *bw.* even, een ogenblikje

sedulur, sdulur znw. familieleden *Sedulur sing manggoné adoh ora tau niliki awaké-déwé.* ‘De familieleden die ver wonen, zoeken ons nooit op.’ SPECIFIEK: *simbah, bapak, mak, siwa, paman, bibik, kakang, mbakyu, adik, putu, tyanggah*

sega znw. rijst (gekookt) *Sega sing nang kendil isik anget.* ‘Die rijst in de pot is nog warm.’ ZIE OOK: *beras*

seger bijv nw. verfrissend

séjé bijv nw. verschillend, anders *Kowé saiki séjé, ora kaya mbiyén.* ‘Je bent nu heel anders, niet als vroeger.’ ZIE OOK: *liyané*

sekaut znw. politie, agent *Malingé wis dityekel karo sekaut.* ‘De dief is door de politie aangehouden.’

sèket telw. vijftig SPECIFIEK: *sepuluh, rong puluh, telung puluh, patang puluh, sewidak, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh* ZIE OOK: *lima, limang, limalas, selawé*

sekolah, skolah ww. naar school gaan *Boryah sekolah ora kabèh pinter.* ‘Niet alle kinderen die naar school gaan zijn knap.’

sekolahan znw. school *Nèng sekolahan kowé diblajari matya karo nules.* ‘Op school leer je lezen en schrijven.’

selasa, slasa znw. dinsdag ALGEMEEN: *seminggu* SPECIFIEK: *senèn, selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

selawé, slawé telw. vijfentwintig SPECIFIEK: *rong puluh, selikur, rolikur, telulikur, patlikur, nemlikur, pitulikur, wolulikur, sangalikur* ZIE OOK: *lima, limalas, limang, sèket*

selikur, slikur *telw.* eenentwintig SPECIFIEK: *rolikur, telulikur, patlikur, selawé, nemlikur, pitulikur, wolulikur, sangalikur* ZIE OOK: *siji*

semaur *ww.* antwoorden *Kowé nèk tak tyeluki kok ora tau semaur ta?* ‘Waarom antwoord je niet wanneer ik je roep?’ ANT: *tekok* ZIE OOK: *nyawuri*

sembarang *vnw.* alles *Sembarang sing arep tak kanggoké aku wis nduwé.* ‘Alles wat ik nodig gaat hebben, heb ik al.’

seminggu *znw.* week SPECIFIEK: *senèn, selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

sèmpel *bijvnw.* raar

semut *znw.* mier *Semut seneng legik-legikan.* ‘Mieren houden van zoetigheid.’

séndok *znw.* lepel *Aku jikuké séndok arep tak nggo nyéndok jangan.* ‘Pak een lepel voor me, om de groente uit te scheppen.’ SPECIFIEK: *pésó, porok*

senèn *znw.* maandag ALGEMEEN: *seminngu* SPECIFIEK: *senèn, selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

seneng *ww.* houden van, beminnen, dol op zijn *Botyah tyilik-tyilik seneng dolanan.* ‘Kleine kinderen houden van spelen.’ *Aku seneng saoto.* ‘Ik hou van saoto soep.’

sengéngé (VAR. VAN **srengéngé**) *znw.* ZON

sengit *ww.* haten

sèni *ww.* vullen

sepédah, spédah *znw.* fiets *Botyah saiki tyilik-tyilik wis pada bisa numpak sepédah.* ‘Tegenwoordig kunnen kleine kinderen al een fiets rijden.’

sepérak *znw.* één gulden

sepi *bijvzw.* stil, verlaten, eenzaam

sepuluh *telw.* tien SPECIFIEK: *rong puluh, telung puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh*

sésuk (VAR. VAN **sisuk** ONDER **mbésuk**) *znw.* morgen

sésuké (VAR. VAN **sisuké** ONDER **mbésuk**) *znw.*
overmorgen

setali *znw.* kwartje

setat, setad *znw.* stad

setengah, stengah *znw.* vijftig cent

setu *znw.* zaterdag ALGEMEEN: *seminggu*
SPECIFIEK: *senèn, Selasa, rebo, kemis, jemuwah, setu, minggu*

sewelas *telw.* elf SPECIFIEK: *rolas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, wolulas, sangalas* ZIE
OOK: *siji, sèket, satus, sèwu*

sewidak, swidak *telw.* zestig SPECIFIEK: *sepuluh, rong puluh, telung puluh, patang puluh, sèket, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh* ZIE OOK: *nem, nembelas, nemlikur*

sèwu *telw.* éénderduizend ZIE OOK: *èwu, siji, sewelas, sèket, satus*

siji *telw.* één SPECIFIEK: *loro, telu, papat, lima, nenem, pitu, wolu, sanga, sepuluh* ZIE OOK: *sewelas, sèket, satus, sèwu*

sikil *znw.* voet, been

sikum *ww.* verloven

simbah *znw.* oma

sirami *ww.* baden, water schenken, gieten *Kembangé sirami mengko ndak garing.* ‘Giet water over de bloemen, straks drogen ze uit.’

sisuk *znw.* morgen

sisuké (ZIE **mbésuk**) *znw.* overmorgen

siwa *znw.* oudere broer of zus van ouders

skolah (VAR. VAN **sekolah**) *ww.* naar school gaan

slametan *znw.* een rituele ceremonie waarbij men geofferd eten verdeeld.

slasa (VAR. VAN **selasa**) *znw.* dinsdag

slawé (VAR. VAN **selawé**) *telw.* vijftientig

slikur (VAR. VAN **selikur**) *telw.* eenentwintig

sombong *ww.* bluffen, pochen, opscheppen *Wong nèk sombong, kantyané ora okèh.* ‘Mensen die opscheppen, hebben niet veel vrienden.’

soré *znw.* middag, ’s middags *Wayahé soré botyah-botyah dolanan nang dalan.* ‘In de middag spelen de kinderen op straat.’ SPECIFIEK: *ésuk, awan, surup, mbengi*

spédah (VAR. VAN **sepédah**) *znw.* fiets

srengéngé, sengéngé *znw.* zon *Nèk terang srengéngé panas banter.* ‘Als het droog weer is, schijnt de zon fel.’

sringgit, ringgitan *znw.* rijksdaalder (twee gulden en vijftig centen)

stengah (VAR. VAN **setengah**) *znw.* vijftig cent

sugih *bijvwn.* rijk *Wong sing sugih bisa keturunan kekarepané.* ‘Mensen die rijk zijn kunnen krijgen wat ze willen.’ ANT: *ora nduwé*

suk *bw.* later *Suk nèk gajiyan, aku arep tuku salén.* ‘Als ik later een salaris ontvang, zal ik kleren kopen.’ ZIE OOK: *mengko*

suk-suk *bw.* in de toekomst *Suk-suk adéwé mistiné dolanan karo putuné.* ‘In de toekomst zullen we misschien met onze kleinkinderen spelen.’

suk (VAR. VAN **mbésuk**) *bw.* later, een onbepaald tijd in de toekomst.

suk minggu (ZIE **mbésuk**) *bijvwn.* aanstaand (komend) zondag

suk minggu ngarep (ZIE **mbésuk**) *bijvwn.* volgend week

suk sasi ngarep (ZIE **mbésuk**) *bijvwn.* volgend maand

suk taun ngarep (ZIE **mbésuk**) *bijvwn.* volgend jaar

suket *znw.* gras, onkruid *1 Suket sing tak tandur kaé wis tukul.* ‘Dat gras, dat ik heb geplant, groeit.’

sumelang *ww.* twijfelen, ongemak(kelijk) *Nèk arep kawin, aja sumelang.* ‘Als je wil trouwen, moet je niet twijfelen.’

sumuk *bijvwn.* benauwd, warm (van het weer) *Nèk awan njeruh omah sumuk.* ‘In de middag is het warm binnen in huis.’ ANT: *adem, anyes* ZIE OOK: *panas*

surup *znw.* schemering SPECIFIEK: *ésuk, awan, soré, mbengi* ZIE OOK: *peteng*

swidak (VAR. VAN **sewidak**) *telw.* zestig

talang *znw.* dakgoot *Saben omah kudu nduwé talang.*
'Elk huis moet een dakgoot hebben.'

tamba *znw.* genezing *Nèk kowé lara, perlu golèk tamba nang dokteran.* 'Als je ziek bent moet je genezing zoeken bij de dokter.' ZIE OOK: *mari*

nambani *ww.* genezen, beter maken *Nèk kowé lara, dokteré bisa nambani.* 'Als je ziek ben, kan de dokter je genezen.'

tandur *ww.* planten *Sing pada tandur pari budalé sangka omah éruk.* 'Mensen die rijst planten, gaan vroeg van huis.'

tangan *znw.* hand, arm *Aku arep ngobati tangan.* 'Ik ga medicijn voor mijn hand zetten.'

tangga *znw.* buren *Nang desa kowé ora nduwé tangga okèh.* 'In een dorp heb je niet veel buren.'

teles *bijvzw.* nat ANT: *garing* ZIE OOK: *anyes*

telu *telw.* drie SPECIFIEK: *siji, loro, papat, lima, nenem, pitu, wolu, sanga* ZIE OOK: *telung, telulas, telulikur*

telulas *telw.* dertien SPECIFIEK: *sewelas, rolas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, wolulas, sangalas* ZIE OOK: *telu, telung, telulikur*

telulikur *telw.* drieëntwintig SPECIFIEK: *selikur, rolikur, patlikur, selawé, nemlikur, pitulikur, wolulikur, sangalikur* ZIE OOK: *telu, telung, telulas*

telung *bw.* drie SPECIFIEK: *rong, patang, limang, nem, pitung, wolung, sangang* ZIE OOK: *telu, telulas, telulikur*

telung puluh *telw.* dertig SPECIFIEK: *sepuluh, rong puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, wolung puluh, sangang puluh*

telung atus *telw.* driehonderd

telung èwu *telw.* drieduizend

telung atus (ZIE **telung**) *telw.* driehonderd

telung èwu (ZIE **telung**) *telw.* drieduizend

temu *ww.* vinden *Pésoku sing ilang, wis temu.* ‘Mijn mes dat ik kwijt was, heb ik al gevonden.’ *Iki temu nang endi?* ‘Waar heb je dit gevonden?’

TEGENGESTELDE: **ilang** ZIE OOK: **petuk**

nemu *ww.* vinden *Aku nemu duwit nang dalan.* ‘Ik heb geld op straat gevonden.’ *Aku nemu kantya anyar nang kerjanan.* ‘Ik heb een nieuwe vriend aan het werk gevonden.’

TEGENGESTELDE: **ilang**

nemu akal *ww.* idee krijgen of een plan hebben

ketemu *ww.* iets of iemand vinden, ontmoeten *Aku nggolèki sedulurku pirang-pirang taun ora bisa ketemu.* ‘Ik zocht al jaren naar mijn familie, maar heb hen niet kunnen vinden.’ *Gelangé ketemuné nang latar.* ‘De armband is op het erf gevonden.’ *Pak kowé mbiyèn ketemuné maké nang endi?* ‘Pa, waar heb u Ma vroeger ontmoet?’

nemokké *ww.* iets vinden voor iemand *Sapa sing nemokké iki mau?* ‘Wie heeft dit zonet gevonden?’

tenger *znw.* merkteken

tikus *znw.* muis *Mungsuhé tikus iku, kutying.* ‘De vijand van de muis is de kat.’

tipas *znw.* waaier *Nèk sumuk kowé nganggoké tipas.* ‘Als het benauwd is, heb je een waaier nodig.’

tipis *bijvwn.* dun *Gelasé tipis nèk ngisahi aja dityampur karo liya-liyané.* ‘Dat glas is dun; als je afgast doe het niet samen met de andere.’

ANT: **kandel**

ZIE OOK: **kuru**

tobo *znw.* bekken *Bayiné diadusi neng tobo.* ‘De baby wordt in het bekken gebaad.’

topi znw. hoed, pet *Topi sing nang méja iki wèké sapa?* ‘Van wie is deze hoed op tafel?’ ZIE OOK: *kudung*

trésna ww. liefhebben, beminnen *Wong tuwa trésna anaké.* ‘Ouders hebben hun kinderen lief.’

trima ww. tevreden *Kowé nèk dikèki kudu trima.* ‘Wees tevreden wat men jouw geeft.’

tukar ww. (in)wisselen van geld

tukaran ww. ruzie maken, bekvechten *Wong sing seneng tukaran ora nduwé kantya.* ‘Mensen die vaak ruzie maken hebben geen vrienden.’

tuku ww. kopen *Aku arep nang setad tuku salin.* ‘Ik ga naar de stad, om kleren te kopen.’ ANT: *didol* ZIE OOK: *bayar*

tukul ww. groeien *Janganané sing ditandur wis pada tukul.* ‘De groenten die werden geplant, groeien al.’

tulung znw. hulp *Aku arep njaluk tulung wong, tak kongkon ngréwangi.* ‘Ik ga iemand hulp vragen.’

туру ww. slapen

tuwa bijv nw. oud van leeftijd *Wong tuwa okèh laliné.* ‘Oude mensen zijn vergeetachtig.’ ZIE OOK: *lawas*

tyampur ww. mengen

nyampuri ww. vermengen *Iwaké arep tak nggo nyampuri janganan.* ‘De vis ga ik met de groente mengen.’

tyangkem znw. mond *Tyangkem tak nggo mangan rasané kok peri.* ‘Wanneer ik eet, brandt mijn mond.’ ALGEMEEN: *awak*

tyangkir znw. kopje, beker

tyedeg, tyedak *bw.* dichtbij

tyèlèngan *znw.* spaarpot *Seminggu sepisan, aku ngleboké duwit nang tyèlèngan.* ‘Eens per week zet ik geld in de spaarpot.’

nyèlèngi *ww.* geld sparen

tyendèk *ðijvnw.* kort ANT: *dawa*

tyilik *bijvnw.* klein ANT: *gedé*

tyingkir *znw.* kan, beker ZIE OOK: *lodong*

tyiyut *bijvnw.* smal *Nèk dalané tyiyut ora kenèng nggo liwat montor.* ‘Als de weg smal is, kan er geen auto langs.’ ANT: *amba*

tyonto *znw.* model, voorbeeld *Nèk arep gawé japing, golèk tyonto ndikik.* ‘Als je een jurk gaat maken, zoek dan eerst een model.’

udan *ww.* regent *Nèk udan dalané jeblog.* ‘Als het regent, is de weg modderig.’ ZIE OOK: *grimis*
udan deres *ww.* hard regenen

udeg *ww.* roeren *Udeg karo séndok gedé jenangé, bèn ora kepanasen.* ‘Roer de groente met een grote lepel, zodat het niet zo heet is.’

ulem *znw.* uitnodiging

unduh *ww.* plukken, oogsten (van fruit) *Sing mbok unduh iku tandurané sapa?* ‘Wiens plantsoen heb je geoogst?’ SYN: *ngepèk*

wani *ww.* durven, opstandig zijn *Nèk wis peteng aku ora wani mlaku déwé.* ‘Als het al donker is, durf ik niet alleen te lopen.’ ANT: *wedi*

waras *bijvnw.* gezond, beter *Awakku saiki wis waras.* ‘Mijn kind is nu al beter.’ ANT: *lara* ZIE OOK: *mari, tamba*

wareg *bijv nw.* bekomst *Nèk aku wis wareg ora donyan apa-apa menèh.* ‘Als ik me heb bekomst, lust ik niets meer.’ ANT: *ngelih*

warung *znw.* Javaanse eettent

wates *znw.* grens, limit, beperking *Kebonku gedéné wates kéné.* ‘De grens van mijn perceel is hier.’

watu *znw.* steen *Sikilku sing kesandung watu lara.* ‘Mijn voet, die ik aan een steen heb gestoten, doet pijn.’

watuk *ww.* hoesten *Mbahku sing watuk wis suwi, kok durung mari.* ‘Mijn oma hoest al zo lang en het is nog niet over.’

wedi *bijv nw.* bang, angstig *Aku wedi ula.* ‘Ik ben bang voor slangen.’ ANT: *wani* ZIE OOK: *kagèt*

wédok *znw.* VROUW

welingan *znw.* boodschap *Kowé wis nampa wélingan sangka aku?* ‘Heb je mijn boodschap al ontvangen?’

weteng *znw.* buik *Weteng nèk lara, angèl tambanané.* ‘Als je buikpijn hebt, is het moeilijk te genezen.’
meteng *ww.* zwanger

wingi *v nw.* gisteren

wis *bw.* klaar, gereed, af *Kerjanané wis rampung.* ‘Het werk is al af.’

wis orak (ZIE *orak*) *bw.* niet meer

wit *znw.* boom

wit kembang *znw.* boom met bloemen

wolu *telw.* acht SPECIFIEK: *siji, loro, telu, papat, lima, nenem, pitu, sanga* ZIE OOK: *wolung, wolulas, wolulikur*

wolulas *telw.* achttien SPECIFIEK: *sewelas, rolas, telulas, patbelas, limalas, nembelas, pitulas, sangalas* ZIE OOK: *wolu, wolung, wolulikur*

wolulikur *telw.* achtentwintig SPECIFIEK: *rong puluh, selikur, rolikur, telulikur, patlikur, selawé, nemlikur, pitulikur, sangalikur* ZIE OOK: *wolu, wolung, wolulas*

wolung *bw.* acht SPECIFIEK: *rong, telung, patang, limang, nem, pitung, sangang* ZIE OOK: *wolu, wolulas, wolulikur*

wolung puluh *telw.* tachtig (als bijv nw)
SPECIFIEK: *sepuluh, rong puluh, telung puluh, patang puluh, sèket, sewidak, pitung puluh, sangang puluh*

wolung atus *telw.* achthonderd

wolung èwu *telw.* achtduizend

wolung atus (ZIE **wolung**) *telw.* achthonderd

wolung èwu (ZIE **wolung**) *telw.* achtduizend

yèn *bijv nw.* als, indien, wanneer *Nèk kowé lara, kudu nang dokteran.* ‘Als je ziek ben, moet je naar de dokter.’

yu (VAR. VAN **mbakyu**) *znw.* oudere zus

yun *ww.* schommelen, sussen

**NEDERLANDS INDEX VOOR HET
SURINAAMS JAVAANS/
NEDERLANDS WOORDENBOEK**

NEDERLANDS INDEX VOOR HET SURINAAMS JAVAANS/ NEDERLANDS WOORDENBOEK

aangekweekt **pupon** *bijvww*
aangenaam **kepénak** *bijvww*
aanklacht **kelah** *znw*
aanschouwen **nonton** *ww*
aanstaand **ngarep 2** *bijvww* ; **suk minggu** *bijvww*
aardbeving **lindu** *znw*
aarde **bumi** *znw*
accuraat **alus 2** *bijvww*
acht **wolu** *telw* ; **wolung** *bw*
achtduizend **wolung èwu** *telw*
achthonderd **wolung atus** *telw*
achtentwintig **wolulikur** *telw*
achter **mburi** *bw*
achter elkaar **ngarep-mburi** *bw*
achterdeur **lawang mburi** *znw*
achteren schuiven, naar **memburiké** *ww*
achterin **mburi** *bw*
achteruit **mundur** *ww*
achttien **wolulas** *telw*
activiteiten **ramé-ramé** *znw*
ademen **ambekan** *ww*
af **wis** *bw*
afbreken **ngrusak** *ww*
af dalen **medun** *ww*
afgelopen **rampung** *ww*
afscheid nemen **pamit mundur** *ww*
afschrift **layang** *znw*
afstaan **pasrah** *ww*
afstand houden **ngadohi** *ww*

afvoerbuis **dalan banyu** *znw*
 afzeggen **metu 3** *ww*
 agent **sekaut** *znw*
 allemaal **kabèh** *vnw*
 alles **kabèh** *vnw* ; **sembarang** *vnw*
 als **yèn** *bijv nw*
 alstu(je)blief **amit** *ww*
 altijd, regelmatig **ajeg** *bw*
 anders **béda** *znw* ; **séjé** *bijv nw*
 angst **gila** *bijv nw*
 angstig **wedi** *bijv nw*
 antwoorden **semaur** *ww*
 arbeiden **nyambutgawé** *ww*
 arm **tangan** *znw*
 armband **gelang** *znw*
 as **awu** *znw*
 auto **montor 1** *znw*
 baby **bayi** *znw*
 baddoek **anduk** *znw*
 baden **adus** *ww* ; **ngadusi** *ww*
 bang **gila** *bijv nw* ; **wedi** *bijv nw*
 bank **ambèn** *znw* ; **dingklik** *znw*
 bankbiljet **duwit kertas** *znw*
 bed **ambèn** *znw* ; **bèdi** *znw*
 bederven **bosok** *bijv nw*
 been **balung** *znw* ; **sikil** *znw*
 begeleiden **ngantyani** *ww*
 begieten **grujug** *ww*
 beginnen **molai** *ww*
 begrijpen **dunung** *ww*
 beker **tyangkir** *znw* ; **tyingkir** *znw* ; **gelas plastik** *znw*
 bekken **tobo** *znw*
 bekomst **wareg** *bijv nw*
 bekvechten **tukaran** *ww*
 belangrijkheid **penting** *bijv nw*
 belangrijker **abot 2** *bijv nw*
 belemmeren **ngalang-ngalangi** *ww*
 belemmering **alangan 2** *znw*
 beloning **opah** *znw*

- beminnen **seneng** *ww* ; **trésna** *ww*
 benauwd **sumuk** *bijvnrw*
 beneden gaan/komen **medun** *ww*
 beperking **wates** *znw*
 bereiken **nuju** *ww*
 berg **gunung** *znw*
 bericht **kabar** *znw*
 beschutting **pager** *znw*
 beslissing **putusan** *znw*
 bespreken **ngrembuk** *ww*
 beter **waras** *bijvnrw*
 beter worden **mari** *ww*
 beuzelen **énak-énak** *bw*
 bewegen **obah** *ww* ; **obah-obah** *ww*
 bezem **sapu** *znw*
 bezitten **nduwé** *ww*
 bidden **donga** *ww*
 bijeenkomst **kumpulan** *znw*
 bijl **kampak** *znw*
 binnen en buiten, telkens naar **mlebu-metu** *ww*
 binnengaan **mlebu** *ww*
 binnenkomen **mlebu** *ww*
 blad (plant) **godong** *znw*
 blauw **biru** *bijvnrw*
 blij **bungah** *bijvnrw*
 bloed **getih** *znw*
 bloem **kembang** *znw*
 blom **blawah** *znw* ; **gandum** *znw*
 bluffen **sombong** *ww*
 boek **buku** *znw*
 boodschap **welingan** *znw*
 boom **wit** *znw*
 boom met bloemen **wit kembang** *znw*
 boot **boto** *znw*
 bord **piring** *znw*
 borek, javaanse **katok** *znw*
 bos **alas** *znw*
 bot **ketul** *bijvnrw*
 botten **balung** *znw*

- breder maken **ngambakké** *ww*
 breed **amba 1** *bijvww*
 brief **layang** *znw*
 broek **katok** *znw*
 broer **kakang** *znw*
 broer of zus van ouders, oudere **siwa** *znw*
 broer of zus, jongere **adik** *znw*
 brood **roti** *znw*
 brug **broki** *znw*
 bruid **mantèn wédok** *znw*
 bruidegom **mantèn lanang** *znw*
 bruidspaar **mantèn** *znw*
 bruidspaar ontmoeting **ditemokké** *ww*
 bruiloftceremonie gedeelte **nemokké** *znw*
 buigen **bungkuk** *ww*
 buik **weteng** *znw*
 buiten **njaba** *bw*
 buiten komen, naar **metu 2** *ww* ; **metuné** *ww*
 bukken **njengking** *ww*
 buren **tangga** *znw*
 bus **montor bus** *znw*
 cent, één **saksèn** *znw*
 ceremonie, rituele **slametan** *znw*
 dag en nacht **rinowengi** *znw*
 daglicht **awan** *znw*
 dakgoot **talang** *znw*
 dank u wel **kesuwun** *znw*
 deken **kemul** *znw*
 denken **mikir** *ww*
 dertien **telulas** *telw*
 dertig **telung puluh** *telw*
 deur **lawang** *znw*
 deze **iki** *znw*
 dichtbij **tyedeg** *bw*
 dief **maling** *znw*
 diep **jeruh** *bijvww*
 dier **kéwan** *znw*
 dik (dingen) **kandel** *bijvww*
 dik (mens, dieren, planten) **lemu** *bijvww*

dinsdag **selasa** *znw*
 direct **endang** *bw*
 directeur **besar** *znw*
 dit **iki** *znw*
 dochter **anak wédok** *znw*
 doen alsof **étok-étok** *ww*
 dol zijn op **seneng** *ww*
 dom **goblog** *bijv nw*
 donderdag **kemis** *znw*
 donker **peteng** *bijv nw*
 donkerrood **abang mateng** *bijv nw*
 doof **budeg** *bijv nw*
 draaien **mubeng** *ww* ; **puter** *ww*
 dralen **énak-énak** *bw*
 drie **telu** *telw* ; **telung** *bw*
 drieduizend **telung èwu** *telw*
 drieëntwintig **telulikur** *telw*
 driehonderd **telung atus** *telw*
 drinken **ngombé** *ww*
 drinkglas **gelas** *znw* ; **gelas beling** *znw*
 drinkwater **banyu ngombé** *znw*
 droevig **sedi** *bijv nw*
 droog **garing** *bijv nw*
 druk **ramé** *bijv nw*
 dubbeltje **sakétyé** *znw*
 duim **jempol** *znw*
 duizendtal **èwu** *znw*
 dun **tipis** *bijv nw*
 durven **wani** *ww*
 duur **larang** *bijv nw*
 dwars **malang** *bijv nw*
 dwars zetten **dimalangké** *ww*
 dwingen **meksa** *ww*
 één **siji** *telw*
 één gulden **sepérak** *znw*
 eendrachtig **guyup** *bw*
 éénduizend **sèwu** *telw*
 eenentwintig **selikur** *telw*
 éénhonderd **satus** *telw*

eerbiedigen **ngajèni** *ww*
 eerste kind **mbarep** *bijv nw*
 eettent **warung** *znw*
 ei **endok** *znw*
 eieren leggen **ngendok** *ww*
 eindigen **rampung** *ww*
 elf **sewelas** *telw*
 emmer **èmbèr** *znw*
 ergens **ngendi-ngendi** *bw*
 eten in een restaurant **jajan** *ww*
 eten kopen in een restaurant **jajan** *ww*
 excuseren **amit** *ww*
 familie **brayat** *znw*
 familieleden **sedulur** *znw*
 feest **gawé** *znw*
 fiets **sepédah** *znw*
 film **kina** *znw*
 fles **botol** *znw*
 fout **klèru** *znw* ; **salah** *znw*
 gaan, laten we **hayuk** *ww*
 gadeslaan **nyawang** *ww*
 gat **bolong** *znw*
 gauw **endang** *bw* ; **gelis** *bw*
 gauw verkocht **laris** *bijv nw*
 geboren **lair** *ww*
 gedachten **pikiran** *znw*
 geduldig **sabar** *bijv nw*
 geel **kuning** *bijv nw*
 geen **orak 1** *bw*
 gehoorzamen **nggugu** *ww*
 gek **édan** *bijv nw* ; **gendeng** *bijv nw*
 gek doen **ngédani** *ww*
 gek maken **diédanké** *ww*
 gek op **kédanan** *bijv nw*
 gekke manier, op een **édan-édanan** *bw*
 geld **duit** *znw*
 geloven **nggugu** *ww* ; **pretyaya** *ww*
 gemakkelijk **gampang** *bw* ; **kepénak** *bijv nw*
 gemakzuchtig **kénaken** *bijv nw*

gezezen **mari** *ww* ; **nambani** *ww*
 genezing **tamba** *znw*
 gereed **wis** *bw*
 gereedschap **gaman** *znw* ; **piranti** *znw*
 geven **kèki** *ww*
 gevoelens **rasané 1** *znw*
 gezelschap **kantya** *znw*
 gezin **brayat** *znw*
 gezins structuur **sakomah** *telw + znw*
 gezond **waras** *bijvww*
 gieten **sirami** *ww*
 gisteren **wingi** *vww*
 glad **alus 1** *bijvww* ; **lunyu** *bijvww*
 glas, gebroken **beling** *znw*
 goedkoop **murah** *bijvww*
 goud **mas** *znw*
 gras **suket** *znw*
 grens **wates** *znw*
 groeien **tukul** *ww*
 groen **ijo** *bijvww*
 groot **amba 2** *bijvww* ; **gedé** *bijvww*
 grootouder **mbah 1** *znw*
 groter maken **diambakké** *ww*
 haarkam **jungkat** *znw*
 haastig **gelis-gelisan** *bw*
 hals **gulu** *znw*
 hand **tangan** *znw*
 handdoek **lamping** *znw*
 handdruk **salaman** *znw*
 handig **pinter** *bijvww*
 hangmat **bandulan** *znw*
 hard **banter 1** *bijvww*
 haten **sengit** *ww*
 hebben **nduwé** *ww*
 heerlijk **énak** *bijvww*
 heet **panas** *bijvww*
 helder **padang** *bijvww*
 helpen **ngréwangi** *ww* ; **réwang** *znw* ; **sambatan** *ww*
 hengelen **mantying** *ww*

- herinneren **kélingan** *ww*
 hinderen **ngalang-ngalangi** *ww*
 hindernis **alangan 2** *znw*
 hoed **topi** *znw*
 hoesten **watuk** *ww*
 hoeveel **pirang** *bw*
 hond **asu** *znw*
 honderdtal **atus** *znw*
 honger **ngelih** *ww*
 honing **madu** *znw*
 hoofd **endas** *znw*
 hoofdhaar **rambut** *znw*
 hoofdweg **dalan gedé** *znw*
 hoog **duwur** *bijvww*
 horen **krungu** *ww*
 houden van **diédani** *ww* ; **seneng** *ww*
 houtenhuis **omah plangah** *znw*
 huilen **nangis** *ww*
 huis, als één **sakomah-omah** *voorz + znw*
 huis, samen met het **sakomahé** *voorz + znw*
 huis (woning) **omah** *znw*
 huis gaan, naar **mulih** *ww*
 huisje spelen **omah-omahan** *ww*
 huiswaarts **mulih** *ww*
 hulp **tulung** *znw*
 hurken **ndodok** *ww*
 hut **gubug** *znw*
 huwelijk **mantènan** *znw*
 huwelijkspaar **mantèn** *znw*
 inbreker **maling** *znw*
 indien **yèn** *bijvww*
 ingang **dalan mlebu** *znw*
 inspanning, weinig **nggampangké** *bijvww*
 instrument **gaman** *znw*
 inwisselen (van geld) **tukar** *ww*
 inzien **dunung** *ww*
 is, er **ènèng** *ww*
 jaar, volgend **suk taun ngarep** *bijvww*
 jagen **ngoyak** *ww*

jij **kowé** *persvnw*
 jongedame **prawan** *znw*
 jongste **ragil** *bijvnrw*
 kadaver **batang** *znw*
 kalm **anteng** *bijvnrw*
 kan **tyingkir** *znw*
 kant (straat, water) **pinggir** *znw*
 kast **lemari** *znw*
 keer op keer **bola-bali** *bw*
 kennen **ngerti** *ww*
 kennen (persoon) **kenal** *ww*
 kennis maken **kenal** *ww*
 kerk **gréja** *znw*
 keuren (voedsel) **ityipi** *ww*
 kijken **ndelok** *ww* ; **nonton** *ww* ; **nyawang** *ww*
 kind **botyah** *znw*
 kind, eerste **anak mbarep** *znw*
 kind, jongste **anak ragil** *znw*
 kind (eigen) **anak** *znw*
 kippenhok **kombong** *znw*
 klaar **wis** *bw*
 klein **tyilik** *bijvnrw*
 kleingeld **duwit tyilik** *znw*
 kleinkind **putu** *znw*
 kleren **sandangan** *znw*
 kleur **klér** *znw*
 knap **pinter** *bijvnrw*
 koel **adem** *bijvnrw*
 koken **mangsak** *ww*
 kokosmelk **santen** *znw*
 kokosnoot **klapa** *znw*
 komend **suk minggu** *bijvnrw*
 kop (dier) **ndasé** *znw*
 kopen **tuku** *ww*
 kopje **tyangkir** *znw*
 korjaal **prau** *znw*
 kort **tyendèk** *bijvnrw*
 koud **adem** *bijvnrw* ; **kademen** *bijvnrw*
 krankzinnig **édan** *bijvnrw*

krant **koran** *zww*
 krijgen **éntuk** *ww* ; **kèki** *ww*
 krijgen, idee **nemu akal** *ww*
 krokant **kemripik** *bijvww*
 krokant, niet **mlempem** *bijvww* ; **mlempem-mlempem**
bijvww
 krom **bingkong** *bijvww*
 kruipen (op handen en voeten) **mbrangkang** *ww* ;
mrambat *ww*
 kruk **dingklik** *zww*
 kuil **luwangan** *zww*
 kurk **gabus** *zww*
 kussen **bantal** *zww*
 kwartje **setali** *zww*
 kweken **ngingu** *ww*
 lang **dawa** *bijvww*
 langzaam **alon 1** *bw* ; **liri 2** *bw* ; **nglemer** *bijvww*
 lapje ²**bakal** *zww*
 lastig **rèwèl** *bijvww*
 later **mbésuk** *bw* ; **suk** *bw*
 leeg **kosong** *zww*
 leider **pengarep** *zww*
 lekker **énak** *bijvww*
 lekkers **énak-énaké** *zww* ; **jaburan** *zww*
 lepel **séndok** *zww*
 leren **blajar** *ww* ; **mulangi** *ww*
 lezen **matya** *ww*
 lichaam **awak** *zww*
 licht **padang** *bijvww*
 lichtrood **abang mentah** *bijvww*
 liefhebben **trésna** *ww*
 liegen **goroh** *ww*
 liever **énaké** *bw*
 limit **wates** *zww*
 loer liggen, op de **ngindik** *ww*
 lopen **mlaku** *ww*
 luid **amba 3** *bijvww* ; **banter 2** *bijvww*
 lusteloos **lemes** *bijvww*
 maand, volgend **suk sasi ngarep** *bijvww*

maandag **senèn** *znw*
 mager **kuru** *bijvww*
 maken **nggawé** *ww*
 makkelijk **gampang** *bw*
 makkelijk, niet **angèl** *bijvww*
 makker **kantya** *znw*
 malen **nggiling** *ww*
 manieren **klakuan** *znw*
 manspersoon **lanang** *bijvww*
 markt **pasar** *znw*
 matras **kasur** *znw*
 meegaan (als passagier) **nunut** *ww*
 melden **pamit** *ww*
 mengen **tyampur** *ww*
 mening **pikiran** *znw*
 merkteken **tenger** *znw*
 mes **pésó** *znw*
 middag **soré** *znw*
 miet **semut** *znw*
 miljoen **milyun** *telw*
 misschien **menawa** *bw*
 modderig **jeblog** *bijvww*
 model **tyonto** *znw*
 moeder **mak** *znw*
 moedermelk **banyu susu** *znw*
 moeilijk **angèl** *bijvww*
 mogen **éntuk** *ww*
 mond **tyangkem** *znw*
 morgen **sisuk** *znw* ; **sisuk** *znw*
 muis **tikus** *znw*
 muntgeld **duwit tyilik** *znw*
 muskiet **lemut** *znw*
 naast **jèjèr** *bw*
 nat **teles** *bijvww*
 nee **orak 2** *bw*
 neef **ponakan** *znw*
 neen **nggak** *bw*
 negen **sanga** *telw* ; **sangang** *bw*
 negenduizend **sangang èwu** *telw*

negenentwintig **sangalikul** *telw*
 negenhonderd **sangang atus** *telw*
 negentien **sangalas** *telw*
 negentig **sangang puluh** *telw*
 net **entes** *bw*
 neus **irung** *znw*
 nicht **ponakan** *znw*
 niet **nggak** *bw* ; **orak 1** *bw*
 niet, al **oraha** *bw*
 niet, en die **karo orak** *bw*
 niet meer wis **orak** *bw*
 nieuw **anyar** *bijv nw*
 nieuws **kabar** *znw*
 nog niet **durung** *bw*
 nut **bati** *znw*
 observeren **nyawang** *ww*
 oerwoud **alas** *znw*
 of niet? **apa orak** *bw*
 ogenblik **sediluk** *bw*
 oma **mbah wédok** *znw* ; **simbah** *znw*
 omdat **jalaran** *znw*
 omheining **pager** *znw*
 onderhouden **ngrumati** *ww*
 onderwerp **prekara** *znw*
 onderwijzen **blajar** *ww* ; **mulangi** *ww*
 ongehuwde jongeman **jaka** *znw*
 ongekookte rijst **beras** *znw*
 ongeluk **alangan 1** *znw*
 ongeval **alangan 1** *znw*
 onkruid **suket** *znw*
 ontbijten **sarapan** *ww*
 oog **mata** *znw*
 oogsten (fruit) **unduh** *ww*
 oogsten (padi) **panèn** *ww*
 oor **kuping** *znw*
 oorzaak **jalaran** *znw*
 opa **mbah lanang** *znw*
 opgeven **metu 3** *ww*
 ophalen **marani** *ww*

ophangen **gantung** *ww*
 opinie **pikiran** *znw*
 opscheppen **sombong** *ww*
 opstandig **wani** *ww*
 oud **lawas** *bijvnnw*
 oud (leeftijd) **tuwa** *bijvnnw*
 oudbakken **mlempem** *bijvnnw*
 oudbakken (niet vers) **mlempem-mlempem** *bijvnnw*
 overal **ngendi-ngendi** *bw*
 overdragen **pasrah** *ww*
 overmorgen **sisuké** *znw*
 oversteken **ngabrah** *ww*
 paard **jaran** *znw*
 paars **lilah** *bijvnnw*
 pad **dalan** *znw*
 papier **kertas** *znw*
 papiergeld **duwit kertas** *znw*
 papperig **jemèk** *bijvnnw*
 paraplu **payung** *znw*
 pardon **amit** *ww*
 peper **lombok** *znw*
 peperige smaak **pedes** *bijvnnw*
 persoon, oud **mbah 2** *znw*
 pet **topi** *znw*
 pienter **genep** *bijvnnw*
 plaats van, in de **ijolé** *znw*
 planten **tandur** *ww*
 pleegkind **anak pupon** *znw*
 plukken **ngepèk** *ww*
 plukken (fruit) **unduh** *ww*
 pochen **sombong** *ww*
 poes **kutyng** *znw*
 politie **sekaut** *znw*
 porseleinen **beling** *znw*
 pot **kendil** *znw*
 prettig **kepénak** *bijvnnw*
 proeven **ityipi** *ww*
 puntig **lintyip** *bijvnnw*
 putten (van water) **nimba** *ww*

raar **gemblung** *bijv nw* ; **sèmpel** *bijv nw*
 radeloos **bingung** *bijv nw*
 rand **pinggir** *znw*
 reden **jalaran** *znw*
 regen, hard **udan deres** *ww*
 regent **udan** *ww*
 regenwater **banyu udan** *znw*
 rekeningen **layang** *znw*
 reparatie **ndandani** *ww*
 respecteren **ngajèni** *ww*
 rietenmat **klasa** *znw*
 rijk **sugih** *bijv nw*
 rijkdom **banda** *znw*
 rijksdaalder **sringgit** *znw*
 rijst (gekookt) **sega** *znw*
 rijstplant **pari** *znw*
 rijstveld **sawah** *znw*
 rijstwater **banyu leri** *znw*
 riool **dalan banyu** *znw*
 roeren **udeg** *ww*
 rood **abang** *bijv nw*
 rood kleuren **ngabang** *ww*
 route nemen, bepaalde **metu 1** *ww*
 rug **geger** *znw*
 rug, kromme **gegeré bungkok** *znw*
 ruil object **ijol** *znw*
 ruilen **dijoli** *ww* ; **dijolké** *ww*
 ruim **amba 2** *bijv nw*
 ruimer maken **diambakké** *ww*
 rumoerig **ramé** *bijv nw*
 rustig **alon 1** *bw* ; **anteng** *bijv nw*
 ruw **kasap** *bijv nw*
 ruzie maken **tukaran** *ww*
 's avonds **mbengi** *znw*
 's morgens vroeg **ésuk** *znw*
 's nachts **mbengi** *znw*
 samenkomen **ngumpul** *ww*
 schaal (kleine) **mangkok** *znw*
 schamen **isin** *ww*

schemering **surup** *znw*
 schildpad **kura** *znw*
 schip **kapal** *znw*
 schommel **bandulan** *znw*
 schommelen **yun** *ww*
 school **sekolahan** *znw*
 schoolgaan **sekolah** *ww*
 schoon **resik** *bijvnw*
 schoonmaken **diresiki** *ww*
 schoteltje **lèpèk** *znw*
 schrijven (een brief) **nglayangi** *ww*
 schrikken **kagèt** *bijvnw*
 schudden **diènèng-ènèng** *ww*
 schuilen **ndelik** *ww*
 schuld **salah** *znw*
 sigaret **rokok** *znw*
 sikkèl **arit** *znw*
 slager **jagal** *znw*
 slap **lemes** *bijvnw*
 slapen **туру** *ww*
 smaak **rasané 2** *znw*
 smal **tyiyut** *bijvnw*
 snel **gelis** *bw* ; **gelis-gelisan** *bw* ; **banter 1** *bijvnw*
 snel, te **gegelsen** *bw*
 spaarpot **tyèlèngan** *znw*
 sparen, geld **nyèlèngi** *ww*
 spiegel **ngilon** *znw*
 spiegelen, zich **ngilo** *ww*
 spijt hebben **getun** *ww*
 spin **kalamangga** *znw*
 spinneweb **sawang** *znw*
 spoorweg **dalan sepur** *znw*
 stad **kuta** *znw* ; **setat** *znw*
 stapel op **kédanan** *bijvnw*
 starten **molai** *ww*
 steen **watu** *znw*
 stenenhuis **omah watu** *znw*
 ster **lintang** *znw*
 stiefkind **anak kwalon** *znw*

- stijf **kaku** *bijvww*
 stil **sepi** *bijvww*
 stil zijn **meneng** *ww*
 stilte, in **meneng** *bw*
 stoel **krosi** *znw*
 stof ²**bakal** *znw*
 straat **dalan** *znw*
 straks **mengko** *bw*
 streven **nuju** *ww*
 stromen **mili** *ww*
 stuiver **limangsèn** *znw*
 suiker **gula** *znw*
 taai **alot** *bijvww*
 tachtig **wolung puluh** *telw*
 talmen **énak-énak** *bw*
 tante **bibik** *znw*
 tegenstelling **orahné** *bw*
 terugkomen **bali** *ww*
 tevreden **trima** *ww*
 thuis **ngomah** *voorz + znw*
 tien **sepuluh** *telw* ; **sepuluh** *znw*
 tiental **puluh** *znw*
 toegankelijk **rukun** *bw*
 toegestaan **éntuk** *ww*
 toekomst **suk-suk** *bw*
 tonen **ngétok** *ww*
 tong **ilat** *znw*
 traag **nglemer** *bijvww*
 tranen **iluh** *znw*
 trekken **gèrèt** *ww* ; **narik** *ww* ; **diènèng-ènèng** *ww*
 treuzelen **énak-énak** *bw*
 trouwen **kawin** *ww* ; **ngawinké** *ww*
 trouwfeest **kawinan** *bijvww, znw*
 trouwpartijtje spelen (kinderen) **mantèn-mantènan**
 znw
 trouwpartij **mantènan** *znw*
 tuinslang **dalan banyu** *znw*
 twaalf **rolas** *telw*
 twee **loro** *telw* ; **rong** *bw*

tweeëntwintig **rolikur** *telw*
 tweehonderd **rong atus** *telw*
 twijfelen **sumelang** *ww*
 twintig **rong puluh** *telw*
 u **kowé** *persvnw*
 uitgang **dalan metu** *znw*
 uitgebreid **jembar** *bijvnrw*
 uitgestrekt **jembar** *bijvnrw*
 uitkijken naar **ngarep-ngarep** *ww*
 uitnodiging **ulem** *znw*
 vader **bapak** *znw* ; **pak** *znw*
 vasten **pasa** *znw*
 veel **okèh** *bijvnrw* ; **pirang-pirang** *bijvnrw*
 veertien **patbelas** *telw*
 veertig **patang puluh** *telw*
 ver **adoh** *bw*
 ver, te **kadohan** *bijvnrw*
 ver gaan **ngadoh** *ww*
 verbergen **ndelik** *ww*
 verblijfplaats **nggon** *znw*
 verblinden **kédanan** *bijvnrw*
 verdelen **ngedum** *ww*
 verdrietig **sedl** *bijvnrw*
 vereniging **kumpulan** *znw*
 verfrissend **seger** *bijvnrw*
 vergeven **ngapura** *znw*
 vergezellen **ngantyanl** *ww*
 vergif **ratyun** *znw*
 verkeerd **klèru** *znw*
 verkleden **dandan** *ww* ; **salin** *ww*
 verkoper **bakul** *znw*
 verlangen **mbatin** *ww* ; **ngarep-ngarep** *ww* ; **kepéngin**
ww
 verlaten **sepi** *bijvnrw*
 verliezen **ilang** *ww*
 verloven **sikum** *ww*
 vermengen **nyampuri** *ww*
 vernietigen **ngrusak** *ww*
 verontschuldigen **nyuwun amit** *ww*

verroeren **obah** *ww*
 verrot **gapuk** *bijvww*
 verschijnen **ngétok** *ww*
 verschil **katyèk** *bijvww*
 verschillend **béda** *znw* ; **séjé** *bijvww*
 verstaan **dunung** *ww*
 verte **sangka kadohan** *znw*
 vertellen **ndongèng** *ww*
 vertrekken **budal** *ww*
 vervolgen **ngoyak** *ww*
 verwachten **ngarep-ngarep** *ww*
 verwachting **bakalé** *znw*
 verwarring **morat-marit** *bijvww*
 verwijten **maido** *ww*
 verwisselen **dijoli** *ww* ; **ijol-ijolan** *ww*
 verzoeken **nyuwun** *ww*
 verzorgen **ngrumati** *ww*
 vier **papat** *telw* ; **patang** *bw*
 vierentwintig **patlikur** *telw*
 vijand **mungsuh** *znw*
 vijf **lima** *telw* ; **limang** *bw*
 vijfentwintig **selawé** *telw*
 vijfhonderd **limang atus** *telw*
 vijftien **limalas** *telw*
 vijftig **sèket** *telw*
 vijftig cent **setengah** *znw*
 vijver **blumbang** *znw*
 vinden **nemu** *ww* ; **temu** *ww*
 vinden, iemand of iets **ketemu** *ww*
 vinden voor iemand, iets **nemokké** *ww*
 vissen **mantying** *ww*
 vleiend **alus 3** *bijvww*
 vliegen **mabur** *ww*
 vliegen, in brand **kobong** *ww*
 vlieger **layangan** *znw*
 vliegtuig **kapalmabur** *znw*
 vloer **jogan** *znw*
 vlug **gelis** *bw*
 vlug, te **gegelisen** *bw*

voedsel **pangan** *znw*
 voelen **krasa** *ww*
 voertuig **montor 2** *znw*
 voet **sikil** *znw*
 volgend **ngarep 2** *bijvww*
 voor en achter **ngarep-mburi** *bijvww*
 voorbeeld **tyonto** *znw*
 voordat **durung** *bw* ; **sakdurungé** *vgw*
 voordeel **bati** *znw*
 voordeur **lawang ngarep** *znw*
 voordien **sakdurungé** *vgw*
 voorhoofd **batuk** *znw*
 voorin **nèng ngarep** *bw* ; **ngarep 1** *bw*
 voorkant **ngarepan** *znw*
 voorop **nèng ngarep** *bw* ; **ngarep 1** *bw*
 vooruitgaan **maju** *ww*
 vooruitgang **kemajuan** *znw*
 voorzijde **ngarepan** *znw*
 voren schuiven, naar **mengarepké** *ww*
 vork **porok** *znw*
 vragen **nembung** *ww*
 vriend **kantya** *znw*
 vrijdag **jemuwah** *znw*
 vroeger **mbiyèn** *bw*
 vrolijk **bungah** *bijvww*
 vrouw **wédok** *znw*
 vrucht dragen **metu 4** *ww*
 vuil **reget** *bijvww*
 vullen **sèni** *ww*
 waaier **tipas** *znw*
 waar? **endi 1** *bw*
 waarde **aji** *znw*
 waarde, meer **abot 2** *bijvww*
 wang **pipi** *znw*
 wanneer **yèn** *bijvww*
 wapen **gaman** *znw*
 warboel **morat-marit** *bijvww*
 warm **anget** *bijvww*
 warm, niet **adem** *bijvww*

warm (van het weer) **sumuk** *bijv nw*
 waskom **baskom** *znw*
 water **banyu** *znw*
 water (voor het handen wassen) **banyu wisuan** *znw*
 water halen **ngangsu** *ww*
 waterig **mbanyu** *bijv nw*
 weckpot **lodong** *znw*
 week **seminggu** *znw*
 week, volgend **suk minggu ngarep** *bijv nw*
 weeskind **anak miskin** *znw* ; **miskin** *bijv nw*
 weg **dalan** *znw*
 welke? **endi 2** *bw*
 wenkbrauwen **alis** *znw*
 wenken **ngawé** *ww*
 wensen **kepéngin** *ww* ; **mbatin** *ww*
 werken **nyambutgawé** *ww*
 werktuig **gaman** *znw*
 werkzaamheden **gawéan** *znw*
 weten **ngerti** *ww*
 wezenlijk **pokoké** *bijv nw*
 wijd **amba 1** *bijv nw*
 wijs **genep** *bijv nw*
 willen **arep** *ww* ; **kepéngin** *ww*
 wind **angin** *znw*
 winst **bati** *znw*
 wit **putih** *bijv nw*
 woensdag **rebo** *znw*
 wonen, zelfstandig **omah-omah** *ww*
 zaaïen **nyebar** *ww*
 zacht **empuk** *bijv nw*
 zacht (geluid) **alon 2** *bijv nw* ; **liri 1** *bijv nw*
 zacht zetten **dialonké** *ww*
 zachter zetten **diliriké** *ww*
 zachtjes **liri-lirian** *bw*
 zal ¹**bakal** *ww*
 zaterdag **setu** *znw*
 zelden **arang** *bw*
 zes **nem** *bw* ; **nenem** *telw*
 zesduizend **nem èwu** *telw*

zesentwintig **nemlikur** *telw*
 zeshonderd **nem atus** *telw*
 zestien **nembelas** *telw*
 zestig **sewidak** *telw*
 zeven **pitu** *telw* ; **pitung** *bw*
 zevenduizend **pitung èwu** *telw*
 zevenentwintig **pitulikur** *telw*
 zeehonderd **pitung atus** *telw*
 zeventien **pitulas** *telw*
 zeventig **pitung puluh** *telw*
 ziek **lara** *bijv nw*
 zijn, er **ènèng** *ww*
 zitplaats **dingklik** *znw*
 zoet **legik** *bijv nw*
 zon **srengéngé** *znw*
 zondag **minggu** *znw*
 zoon **anak lanang** *znw*
 zoutwater **banyu asin** *znw*
 zullen ¹**bakal** *ww*
 zus **mbakyu** *znw*
 zwaar **abot 1** *bijv nw*
 zwaarder maken **ngabot-ngaboti** *ww*
 zwanger **meteng** *ww*
 zwart **ireng** *bijv nw*